

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1884. Andra Kammaren. N:o 32.

Torsdagen den 3 April.

Kl. 7 e. m.

§ 1.

Fortsattes föredragningen af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 15 a, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, dervid i ordningen förekom

Punkten 15.

*Ang. pension
för Rektorn E.
Brandberg.*

Sedan Kongl. Maj:t föreslagit, att Rektorn vid Nora pedagogi *Ernst Brandberg* måtte å allmänna indragningsstaten beviljas en årlig pension af 3,000 kronor, att till honom från och med månaden näst efter den, då han efter erhållet afsked afgår från sin berörda befattning, under hans återstående lifstid utgå, hade Utskottet under denna punkt hemställt, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte på det sätt bifallas, att pensionsbeloppet bestämdes till 2,800 kronor.

Reservationer hade inom Utskottet anmälts af Herrar Grefve *G. Sparre*, Friherre *H. M. Palmstierna*, Friherre *R. von Kræmer*, *L. V. S. Lothigius*, *L. M. Nordenfelt*, Friherre *E. M. P. von Vege-sack* och *B. Rääf*; samt af Herr *R. Törneblad*h, med hvilken Herrar Friherre *G. Tamm* och Grefve *S. Lagerberg* instämt, och hvilken hemställt, att Kongl. Maj:ts i ämnet aflättna proposition måtte af Riksdagen bifallas.

Vid föredragning af punkten begärdes ordet af

Herr Statsrådet *Hammar skjöld*, som anförde: Utskottet har tillstyrkt pension för Rektor *Brandberg* med ett belopp, som med 200 kronor understiger hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Såsom skäl härför har Utskottet åberopat, att 2,800 kronor utgör 80 procent af Rektor *Brandbergs* lön, 3,500 kronor, och att enligt gällande för-

Ang. pension för Rektorn E. Brandberg.
(Forts.)

fattningar 80 procent af lönen skulle vara den rigtige pensionen. Det är fullkomligt sant, att författningarne säga hvad Utskottet upplyst, men Utskottet har förbisett, att författningarne dertill säga något mera, nemligen att om lönen uppgår till belopp af öfver 3,000 men mindre än 3,750 kronor, skall pensionen utgöra 3,000 kronor. Nu är det fullkomligt sant, att författningarne gälla blott de allmänna läroverken, till hvilka pedagogier icke räknas, och att således någon på lag grundad rätt för Rektor Brandberg till pension icke finnes, men jag ber Kammaren observera, att om Rektor Brandberg hade, såsom han otvifvelaktigt kunnat, sökt och erhållit adjunks- eller kollegabeställning vid ett allmänt läroverk, låt vara ett blott 3-klassigt, och derigenom fått nyss omnämnda lönebelopp, hade han varit berättigad till 3,000 kronors pension. Nu har han i stället varit rektor, om också endast vid en tvåklassig pedagogi. Det vore då underligt om den omständigheten, att han haft en mera ansvarsfull och viktig befattning, såsom föreståndare för ett läroverk, skulle göra, att han skulle få en lägre pension, än han skulle hafva erhållit såsom adjunkt eller kollega vid ett allmänt läroverk. Dertill kommer, att Rektor Brandberg med synnerlig duglighet skött sin befattning, så att hans pedagogi varit bland de bästa vi haft. Det skulle, om pensionen sänktes, blifva ett slags straff, som pålades honom därför att han såsom rektor offrat sig åt en pedagogi och skött den väl, under det att, om han sökt sin verksamhet såsom adjunkt, sådant hade medfört belöning. Detta synes mig icke rättvist, hvaremot jag anser Kongl. Maj:ts proposition grundad på rättvisa och billighet.

Vidare yttrade:

Herr Winkrans: Efter de skäl, som blifvit anförda från statsrådsbänken, och som torde vara ovederläggliga, ber jag blott få fästa uppmärksamheten på den omständigheten, att lärarne vid de tvåklassiga pedagogierna tillsättas med samma kompetensvilkor som lärarne vid de allmänna läroverken, samt att de hafva samma skyldigheter och i allmänhet samma förmåner som dessa. Den enda skilnaden är den, att det ej är i lag bestämdt, huru stor pension lärarne vid pedagogierna skola hafva, men all rimlig och förnuftig konsekvens kräfver, att de, då de till följd af ålder eller sjukdom äro ur stånd att längre tjenstgöra, få samma pension, som deras kamrater vid öfriga läroverk. Stats-Utskottet har också med full konsekvens i 22 punkten föreslagit, att Friherre Fock skall få en pension af 5,000 kronor, i likhet med hvad hans vederlikar erhålla, oaktadt för honom ej heller är i lag stadgadt, huru mycket han skall hafva. Det nu förevarande fallet förekommer mig vara alldeles likartadt med det i 22 punkten anförda, der Stats-Utskottet utan meningsskiljaktighet tillstyrkt den begärda pensionen, hvilken jag hoppas att äfven Kammaren skall utan meningsskiljaktighet bevilja.

Samma skäl och samma konsekvens fordra att Kongl. Maj:ts förslag äfven i detta fall antages, och det är på grund deraf, som jag yrkar bifall till detsamma.

*Ang. pension
för Rektorn E.
Brandberg.*

(Forts.)

Herr *Östling* instämde med Herr Winkrans.

Herr Schenström: Förekommen, afstår, instämmer.

Herr J. Andersson i Jönvik: Jag är deremot icke förekommen, utan skall be, utan att dermed vilja underskatta Rektor Brandbergs förtjenster, att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Nils Petersson: Det synes icke vara mycket lönt att göra några yrkanden vid nionde hufvudtiteln, ty här tyckes genomdrivas både det möjliga och det omöjliga. Jag fäste mig hufvudsakligast vid ett uttryck af Herr Statsrådet och Chefen för Ecklesiastikdepartementet. Han yttrade nemligen, att det skulle vara ett straff, som pålades Rektor Brandberg, om pensionen nedsattes från den af Kongl. Maj:t begärda summan, 3,000 kronor, till det af Utskottet föreslagna beloppet, 2,800 kronor. Kan det kallas ett straff att få en pension på 2,800 kronor, när man icke har rätt att få ett öre, så tycker jag verkligen det är märkvärdigt.

Herr Statsrådet framhöll vidare såsom skäl för pensionen, att Rektor Brandberg varit en så synnerligen förtjenstfull och utmärkt skolkarl. Ja, det gör man alltid, när det är fråga om någonting sådant som det förevarande, då skryter man med deras förtjenster, ehuru det ju icke är mer än som sig bör och såsom alla böra vara. Jag anser, att, när Utskottet gått så långt till mötes, att det tillstyrkt bifall till en pension af 80 procent å lönen, man kan vara nöjd dermed, och jag kan derföre icke finna, huru ett sådant förfarande kan få benämning af straff. Jag yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Forsell: Jag skulle möjligen kunna yttra mig lika kort, som några af de föregående talarne, men då jag står förhållandena nära, ber jag att få påpeka ett par omständigheter, som synas mig tala för att denna Kammare, i likhet med den Första, borde bevilja den ifrågasatta pensionen till det af Kongl. Maj:t föreslagna belopp, eller 3,000 kronor. Det torde vara så mycket mindre skäl att göra någon afprutning på detta belopp, som det gäller en man, hvilken egnat hela sitt lif åt en nitisk och gagnande verksamhet i den offentliga skolans tjänst, hvilken icke, såsom åtskilliga andra både lärare och öfriga tjenstemän, derjemte egnat sig åt någon annan för hans tjänst främmande verksamhet, den der möjligen kunnat bereda honom tillfälle att samla en förmögenhet, som skulle satt honom i stånd att lefva oberoende af en större eller mindre pension. Förhållandet med Brandberg är icke så. Han har lefvat uteslutande för sitt lärare-

Ang. pension
för Rektorn E.
Brandberg.
(Forts.)

kall och skött det så, att den skola han under en längre tid förestått bragts upp till den höjd, att den nu intager ett af de främsta rummen bland dylika inom riket. Dessutom är det först under de senare åren som hans tjänst varit aflönad med ett något högre belopp, och då han på grund af nyss påpekade förhållanden icke haft några andra inkomster och han icke har någon enskild förmögenhet, men deremot har familj att försörja och tänka på, tror jag att det vore orättvist mot honom att sätta pensionen till lägre belopp, än hvad hans vederlikar bland elementarlärarne i allmänhet och enligt gällande författningar åtnjuta. Det kan visserligen tyckas att 200 kronor om året mer eller mindre icke skulle spela så synnerligt stor rol för honom, men om så är, spelar detta belopp ännu mindre rol för svenska staten.

Jag ber dessutom att få påpeka en annan omständighet, som torde i någon mån kunna inverka på frågan. Utom sin lön åtnjuter Brandberg fritt boställe eller hyresersättning, hvilken förmån han naturligtvis bibehåller äfven om han begär och undfår tjänstledighet. Till följd deraf kan Brandberg, då han genom sjukdom är urståndsatt att sköta sin tjänst, undan för undan begära tjänstledighet och derigenom, äfven med afstående af det bidrag han måste lemna till vikarien, komma i åtnjutande af högre inkomst än de 3,000 kronor, som nu ifrågasatts såsom pension åt honom.

Jag tror således att det vore både orättvist och oklokt af Kamraren att pruta på det af Kongl. Maj:t föreslagna beloppet, då detta antagligen skulle hafva till följd, att Brandberg icke kan se sig i tillfälle att begära afsked, hvilket han i annat fall skulle göra, utan kommer att qvarstå i skolans tjänst och derigenom möjligen äfven blifva till hinder för en sådan omorganisation af elementarläroverken, för hvilken åtskilliga förarbeten nu göras och för hvilken särskildt denna Kammare uttalat sig.

Jag anhåller således att på grund af hvad som blifvit anfördt få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter det Herr Talmannen gifvit propositioner i enlighet med de gjorda yrkandena, biföll Kamraren Utskottets hemställan.

Punkterna 16—18.

Biföllos.

Ang. pension
för Vaktmästaren
C. P. Berggren.

Punkten 19.

I denna punkt hade Utskottet tillstyrkt bifall till Kongl. Maj:ts framställning om beviljande af pension för Vaktmästaren vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet *Carl Petter Berggren*, hvarvid dock pensionsbeloppet, som af Kongl. Maj:t föreslagits till 750 kronor, af Utskottet nedsatts till 500 kronor.

Mot detta Utskottets förslag hade reservation anmälts af Herrar *Ang. pension*
Grefve *G. Sparre*, Grefve *S. Lagerberg*, *R. Törneblad* och *B. Rääf*. *för Vaktmästa-*
ren C. P. Berg-
gren.

Efter det Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

(Forts.)

Herr Statsrådet Hammarskjöld: Det gör mig ondt, Herr Talman, att jag måste å nyo besvara Kammaren med ett yttrande af mig, men det skall icke kunna sägas. att den man, hvarom nu är fråga, blifvit glömd derföre att han bekläder en ringa plats. Utskottet har fäst sig vid, att hans lön icke utgör mer än 750 kronor. Jag vill då fästa uppmärksamheten derpå, att han utom sin lön åtnjuter fri bostadslägenhet, och det är med afseende på denna fria bostad, hvilken icke har så litet värde i förhållande till den lilla lönen, som Kongl. Maj:t föreslagit pensionen till 750 kronor. Denna skulle derigenom komma att stå i någorlunda lika förhållande till hans aflöningsförmåner som pensioner i allmänhet. Här i Stockholm är det icke, såsom Kammaren väl känner, så lätt att draga sig fram på ett så ringa belopp. Hyrorna här äro dyra, och ställningen blifver nog svår ändå för den gamle och sjuklige mannen, när han lemna sin tjänst och måste lemna förmännen af fri bostad.

Herr Key: Jag ber också få anhålla, att Kammaren måtte bevilja den af Kongl. Maj:t begärda pensionen af 750 kronor. Hjertsjuk och lungsjuk kan den ifrågavarande mannen icke längre fullgöra sina åligganden. Han har icke, såsom många andra vaktmästare, varit i tillfälle att genom några extra inkomster förbättra sin ställning, ty hans befattning har fordrat hans närvaro på laboratorium dagen igenom. Han har således icke kunnat lägga upp någonting för sin ålderdom. Vi diskuterade här nyss en pension, der 200 kronor voro afdragna från det af Kongl. Maj:t föreslagna beloppet. Vid en så pass stor pension, som der var i fråga, spelar ett sådant afdrag icke någon synnerligen betydande rol. Här åter, på en så liten lön som den ifrågavarande, vill man afdraga ej mindre än 250 kronor. Herr Statsrådet Hammarskjöld påvisade också nyss. att Stats-Utskottets skäl för att icke bevilja pensionen till samma belopp som lönen icke hålla så alldeles streck. Då denne vaktmästare vid afskedstagandet går förlustig den fria bostaden — och den spelar för honom en betydlig rol — och han derefter blott skulle få den lilla pensionen af 500 kronor att lefva af, måste det tagas i betraktande, att han blefve nödsakad att hyra rum på något annat ställe i staden, hvilket säkerligen går till 200 kronor. Han sättes då i den belägenheten att, sjuk och bruten som han är, på 300 kronor försörja sig och hustru. Det synes mig verkligen vara obiligt att lemna en trogen statens tjänare i en sådan belägenhet.

På anförda skäl anhåller jag att få tillstyrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition, eller att pensionen må bestämmas till 750 kronor.

Herr af Trolle instämde med Herr Key.

Ang. pension
för Vaktmästare
n C. P. Berg-
gren.
(Forts.)

Herr Wedberg: Det kunde visserligen vara tillräckligt att instämma med de två föregående talarne, ty de hafva enligt mitt förmenande gifvit så goda skäl för beviljande af hvad Kongl. Maj:t här föreslagit, att derpå icke vidare torde behöfva spillas många ord. Jag ber dock få betona den omständigheten, att Berggren säkerligen icke af egen vilja afgår från sin tjänst och sitt dermed för- enade boställe, utan att han tvingas dertill af omständigheter, öfver hvilka han icke sjelf mäktar bestämma. Karolinska institutet är i behof af en yngre och kraftigare man på den ansträngande tjänst, Berggren bekläder, och det är därför denne nödgas afgå. Det förefaller mig därför vara bra obilligt att nu försätta den 66-årige mannen, efter 26 års trogen och nitisk tjänst, på en sådan indrag- ningsstat, att han knappt kan lifnära sig, i synnerhet som han är gift och må hända äfven har barn.

Jag anhåller att Kammaren måtte bevilja den af Kongl. Maj:t föreslagna pensionen.

Herr J. Andersson i Jönvik: Jag skall be att få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr Liss Olof Larsson: Äfven jag skall yrka bifall till Utskottets förslag. Det kan väl synas som 500 kronor vore för litet, när man ofta gifver lika många tusen i pension åt andra, men det synes mig som Utskottet haft fullt skäl att nedsätta beloppet till 500 kronor. En vaktmästare har väl icke en så vigtig tjänst i staten, att icke en pension på 500 kronor kan anses tillräcklig, helst han icke tjänstgjort längre tid än 25 år. Vi skola komma i håg, att om pensionen bestämmes till 750 kronor, är detta ett belopp, som är större än det folkskolelärarne få för sin tjänstgöring under ett år, och det måste man väl ändå medgifva, att sådant är orim- ligt. Äfven om han får endast 500 kronor i pension, bör han kunna vara nöjd dermed, ty det är ett fullt så stort belopp, som det vi gifva folkskollärarne i pension, och man må säga hvad man vill, så är väl en folkskollärare en lika vigtig person i samhället, som en vaktmästare vid Karolinska institutet. För min del kan jag icke finna annat än att Utskottet riktigt tillvägagått, när det nedsatt det föreslagna pensionsbeloppet, och yrkar, som sagdt, bifall till Utskottets förslag.

Herr Hedin: En vaktmästarebefattning är visserligen mycket ringa till namnet och den yttre värdigheten, men icke när man tager hänsyn till de anspråk på redbarhet, ordentlighet och god vilja, som ställas på dess innehafvare. Vidare ber jag få anmärka, att min ärade vän och granne här nog räknade ganska lågt, då han antog att 200 kronor skulle vara tillräckligt för pensionären att för sig och sin hustru skaffa en någorlunda skaplig bostad. Det sitter mycket hårdt åt att här i Stockholm få en bostad, bestående af ett

rum och ett kyffe till kök, för mindre än 250, 275 à 300 kronor. Denna omständighet torde också böra tagas i betraktande.

Jag ber att få instämma med dem, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt Herr Talmannen upptagit de olika yrkandena, blef Utskottets hemställan af Kammaren bifallen.

Punkten 20.

Bifölls.

Punkten 21.

Utskottet hade i denna punkt hemställt, att Riksdagen icke måtte bifalla en af Kongl. Maj:t gjord framställning, att å allmänna indragningsstaten måtte för Ofverläkaren vid Göteborgs hospital m. m. Carl Theodor Anjous enka *Inga Maria Anjou*, född Molin, uppföras en pension af 800 kronor, att af henne från 1884 års början årligen åtnjutas, så länge hon förblefve enka.

*Ang. pension
för hospitals-
öfverläkaren
C. Th. Anjous
enka.*

Emot Utskottets hemställan hade reservation emellertid anmälts af Herrar Grefve *G. Sparre*, Friherre *H. M. Palmstierna*, Friherre *R. von Kræmer*, *L. W. S. Lothigius*, *L. M. Nordenfelt*, Friherre *G. Tamm*, Grefve *S. Lagerberg*, *R. Törnebladh*, Friherre *E. M. P. von Vegesack* och *B. Rääf*.

I fråga om denna punkt anförde:

Herr Granlund: Då jag haft nöjet att under den afidne Doktor Anjous 18-åriga verksamhet inom det samhälle, som jag här representerar, mycket noga lära känna denne man, ber jag få yttra några ord. Som herrarne finna af handlingarne, tjenstgjorde Doktor Anjou 18 år såsom biträdande läkare vid Vadstena hospital under den allmänt kände och utmärkte Doktor Hjertstedts ledning. Sedermera förflyttades Anjou till Göteborgs nya hospital och från Vadstena erhöll han af hospitalsdirektionen de bästa rekommendationer såsom en nitisk, verksam och i sitt kall utmärkt man, och vid Göteborgs hospital kom hans 18-åriga verksamhet såsom hospitalsläkare väl till pass. Det torde icke kunna förnekas, att hospitalsläkarens tjenst är bland de mest själsansträngande befattningar som finnas, och att under nära 30 år hafva sin verksamhet bland dessa olyckliga menniskor, måste nödvändigt tära icke blott på kroppskrafterna, utan äfven på själskrafterna. En hospitalsläkare har också föga tid att egna sig åt enskild praktik, så att han vanligen icke kan samla något för framtiden. Som vi veta, hafva läkarne vanligen ganska

*Ang. pension
för hospitals-
öfverläkaren
C. Th. Anjous
enka.
(Forts.)*

stora skulder då de fullbordat sina studier, och så var äfven förhållandet med Doktor Anjou. Han började då praktisera såsom underläkare med en obetydlig lön. Nu har Kongl. Maj:t för hans enka och 6 barn begärt en pension af 800 kronor. Enkan är icke berättigad att erhålla pension från någon allmän kassa. Utskottet har emellertid afstyrkt denna pension och åberopar såsom motiv därför hvad Utskottet anfört i tionde punkten, der en annan pension afstyrkes. Jag ber då få uppläsa hvad der säges: »Då emellertid under senare tider den grundsatsen allt mera gjort sig gällande, att aflidne tjänstemäns efterlemnade hustrur och barn icke böra tilldelas pension från statsverket, så vida icke synnerligen ömmande omständigheter dertill föranleda, hvilket i förevarande fall icke torde kunna sägas vara fallet, då bouppteckningen efter aflidne Westman utvisar en jemförelsevis icke obetydlig behållning, hvarjemte hans enka redan åtnjuter gratial från amiralitetskrigsmanskassan, hemställer Utskottet, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.»

Men der är fråga om en enka, som endast hade två barn och som är berättigad till gratial ur amiralitetskrigsmanskassan med 190 kronor årligen. Bouppteckningen efter Löjtnant Westman uppgick till 10,000 kronor, efter Doktor Anjou deremot endast till 7,000 kronor. Doktor Anjou efterlemnade 6 barn, och enkan erhåller intet understöd från annat håll. Jag hemställer då, huruvida det finnes ringaste skäl för Stats-Utskottets yttrande i denna punkt.

Vidare har Utskottet sagt, att man icke bör bevilja pensioner annat än under synnerligen ömmande omständigheter. Jag hemställer till herrarne, huru vida icke detta här är fallet, då det är fråga om en synnerligt pligttrogen man, som efter 30 års svår tjänstebefattning lemnade efter sig endast 7,000 kronor åt enkan med 6 barn.

Jag hoppas att herrarne, som förut beviljat åtskilliga enkorpension, äfven här måtte bifalla Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Dickson: Jag har visserligen gjort mig till ett slags regel att aldrig yttra mig på den 9:de hufvudtiteln, ty ofta förekomma der diskussioner, som äro långt ifrån angenäma, och jag skulle icke heller nu afvikit från denna regel, om jag icke i detta fall alldeles särskildt ansåge mig af min pligt manad att yttra några ord.

Såsom ledamot af direktionen för Göteborgs hospital under den tid Doktor Anjou der var läkare, är jag fullkomligt i tillfälle att till alla delar vitsorda det outtröttliga nit och den sjelfuppoffrande verksamhet han der utfödade. Jag är också, i likhet med den föregående talaren, i tillfälle vitsorda hans enkas och barns nödstälda behållning, samt att bouppteckningen uppgick till något öfver 7,000 kronor, hvilket, så vidt jag vet, utgjorde värdet af lösöreboet, hvaraf en del sedan såldes på auktion, och det pris som der betingades uppgick icke till bouppteckningsvärdet. Enkan med 6 barn behöfver

dock något att lefva af, då denna behållning väl icke kan räcka till för hennes och barnens underhåll.

Mine Herrar! Det är min sorgliga lott här i Kammaren att nästan utan undantag tillhöra minoriteten. Jag skulle blifva herrarne synnerligen tacksam, om herrarne någon gång ville sätta mig i den afundsvärda ställning att få tillhöra majoriteten, och särskildt skulle jag i detta fall blifva särdeles tacksam, ty Kammaren skulle då, på samma gång den satte mig i denna alldeles oväntade och hedrande ställning här i Kammaren, äfven hedra en sjelfuppoffrande läkares minne samt rädda hans enka och barn från en nödstäld belägenhet.

Det är på denna grund jag anhåller om bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr J. Andersson i Jönvik: Jag för min del åter har den sorgliga lotten att tillhöra den afdelning inom Stats-Utskottet, som har att pröfva frågor af sådant slag som denna, och det är sannerligen alls icke för roligt. Ty det är icke nog med att vi skola hafva bekymmer om tjenstemännen sjelfva, utan vi måste äfven understundom tänka för deras enkor och barn. Jag tror emellertid att Utskottet haft goda skäl för sitt betänkande, och jag yrkar för den skull bifall till detsamma.

Herr Jöns Rundbäck: Jag tror icke att Jan Anderssons hjerta talade nu, utan att det var af principiella skäl, som han yrkade bifall till Utskottets förslag. Kammaren har emellertid mången gång varit af olika mening mot Utskottet i dylika frågor, och jag hoppas att den äfven skall vara det nu. Här äro nu tre enkor, för hvilka Kongl. Maj:t denna gång begärt pension, och det visar, att Kongl. Maj:t i det fallet verkligen varit sparsam. Kammaren har redan beviljat pension åt två af dem, och då vore det väl origtigt, om icke äfven den tredje skulle få pension. Då jag är bosatt icke långt ifrån den ort, der hennes man i lifstiden verkade, är jag i tillfälle att bekräfta sanningen af de upplysningar, som här i Kammaren lemnats om honom. Säkert är också, att här ett verkligt behof föreligger, och att han icke lemnade mer efter sig är icke att undra på, då, såsom jag bestämdt vet, en lång tid åtgick, innan han kunde blifva fri de skulder, som han för sina studier nödgats ådraga sig. Såsom ett bevis på huru väl förtjent han gjorde sig om det hospital, der han var anställd, ber jag få nämna, att en tysk läkare, hvilken under förloppet år reste omkring och studerade hospitalsväsendet här i Sverige, vid besökandet af detta hospital yttrade, att han ingenstädes sett så förträffliga anordningar som der. Det befinner sig också i ett ovanligt godt skick, och därför har det utan tvifvel att i främsta rummet tacka den man, hvars efterlemnade familj nu anropar staten om ett ringa understöd. Troligt är att, om han icke så nitiskt arbetat i det allmännas tjenst, han ännu kanske många år kunnat lefva

Ang. pension
för hospitals-
öfverläkaren
C. Th. Anjous
enka.

(Forts.)

*Ang. pension för hospitals-
öfverläkaren
C. Th. Anjous
enka.* och derigenom komma i tillfälle att bereda sin enka en sorgfriare
ålderdom. Så har emellertid icke skett, och då Kammaren i ett
par andra liknande fall låtit nåd gå för rätt, hoppas jag att Kam-
maren handlar på samma sätt äfven i detta fall.

(Forts.) Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts proposition.

Herr Statsrådet Hammarskjöld: Jag tror icke att Kammar-
ren skall finna mig hafva kontrasignerat många propositioner om
pensioner för enkor. Jag är icke benägen att gå långt i den vägen.
Men i detta fall synes det mig verkligen, som om synnerligen öm-
mande omständigheter föreligga; det är fråga om en enka med sex
barn och mycket obetydlig förmögenhet, om den ens kan kallas en
förmögenhet efter de upplysningar, som Herr Dickson lemnat. Nå-
gon rätt till pension i någon kassa har hon icke, ty hospitals-
läkare äro icke intagna i någon pensionsinrättning. Jag trodde der-
före att Kammaren skulle finna, att här förelåg ett sådant undan-
tagsfall, som förtjente Kammarens behjertande.

Herr C. A. Larsson: Inom Utskottet biträdde jag visserligen
dess förslag, men det var derföre att jag anser att Utskottet alltid
bör afstyrka pensioner åt enkor och öfverlåta åt Kamrarna att be-
sluta i sådana frågor. Då nu Kammaren förut beviljat pension åt
två andra enkor, oaktadt Utskottet afstyrkt det, så tycker jag att
det skulle vara synd om denna enka skulle bli utan, i synnerhet
som hon verkligen lär vara i största behof af understöd. Boupp-
teckningssumman, som synes uppgå till något öfver 7,000 kronor,
lärer icke bestå i annat än lösegendom: möbler, husgeråd, säng-
kläder och dylikt, som är af nöden att hafva qvar och som icke
kan lemna tillgång till familjens uppehälle och barnens uppfostran.
Jag tror icke att vi gjorde rätt om vi, genom att vägra denna
enka pension, skulle låta henne falla fattigvården till last i det
samhälle hon tillhör, utan yrkar jag, att hon måtte få lika pension
som man förut beviljat åt den andra enkan, som här varit i fråga,
eller 300 kronor.

Häruti instämde Herrar *J. Andersson* i Häckenäs och *Hedin*.

Herr af Trolle: Jag anhåller att med anledning af den be-
gärda pensionen för enkan Anjou få yttra några ord. Jag anser
detta vara min skyldighet, då jag röstade för bifall till enkan West-
mans pension. Jag ansåg det då vara min skyldighet att bevilja
hvad Kongl. Maj:t begärt, och om jag gör en jämförelse med detta
fall, så tyckes detta sista vara särdeles tilltalande. I det förra fallet
var det en ung officer, som förlorade lifvet. Han efterlemnade enka
och två barn, men det fans en tillgång i boet af mellan 10- och
11,000 kronor, och enkan hade vidare ett gratial af 190 kronor.
Dessutom vet man, att Karlskrona samhälle gifver åt denna enka

ett visst årligt underhåll, så länge hon lever ogift. Denna enka hade icke mer än två barn, och inkomsterna voro icke så obetydliga; räknar man in allting med räntorna från kapitalet, är jag viss om att de uppgå till 1,000 kronor, om icke något mera.

*Ang. pension för hospitals-
öfverläkaren
C. Th. Anjous
enka.*

(Forts.)

Här är deremot ett annat förhållande. Här hafva vi en enka med sex barn och ett kapital icke öfverstigande 7,000 kronor, och utan rätt till någon slags pension.

Jag har ansett det som min skyldighet, då jag röstade för pension för min aflidne kamrats enka, att äfven yttra dessa ord till fördel för enkan Anjou, hvarföre jag får biträda Kongl. Maj:ts förslag i denna fråga.

Öfverläggningen var härmed slutad. Sedan Herr Talmannen gifvit propositioner i enlighet med de yrkanden, som förekommit, blef, med afslag å Utskottets hemställan, hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit af Kammaren bifallet.

Punkten 22.

Bifölls.

Punkten 23.

Lades till handlingarne.

Punkten 24.

Med anledning af i ämnet inom båda Kamrarna väckta motioner hemställde Utskottet i denna punkt, att Riksdagen behagade förklara dess nuvarande Justitieombudsman Herr N. A. Fröman berättigad att från och med månaden näst efter den, då han lemnade justitieombudsmanna-embetet, å allmänna indragningsstaten undfå en årlig pension, motsvarande den lön han nu uppbär.

Sedan denna Utskottets hemställan föredragits, yttrade:

Herr Wieselgren: Jag skall anhålla att få till Stats-Utskottet rikta den fråga, huru vida det är Stats-Utskottets mening, att pensionen skall utgå med 8,000 kronor eller med något annat belopp.

Herr Liss Ol. Larsson: Jag skall till svar på den gjorda förfrågan be att få yttra, att så väl å afdelningen som i Utskottets plenum alla enhälligt voro af den åsigten, att pensionen skulle utgå med 8,000 kronor, och vi hade trott detta varit riktigt uttryckt i Utskottets hemställan. Deri föreslås, att Justitieombudsmannen Fröman skulle undfå en pension *motsvarande den lön han nu uppbär*, då man i föregående stycke omnämnde, att denna lön är 8,000 kronor. Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Wieselgren: Efter den nu afgifna förklaringen skall jag be att få yrka bifall.

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

*Ang. pension
för Öfverste-
löjtnanten E.
H. Ströms enka.*

Punkten 25.

Uti en i Första Kammaren väckt motion, N:o 14, hade Friherre John Ericson föreslagit, att Riksdagen måtte besluta att åt enkan efter aflidne chefen för Jemtlands hästjägarcorps Öfverstelöjtnanten Edvin Hippolit Ström, *Johanna Mathilda Ström*, född Taube, bevilja en årlig pension af 575 kronor, motsvarande skilnaden emellan det belopp hon nu från arméns enke- och pupillkassa egde rätt åtnjuta och den pension hon skulle kunnat uppbära, om hennes mans död infallit under innevarande år, men hemställde Utskottet, att förevarande motion måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

Efter uppläsandet af denna Utskottets hemställan anförde:

Herr Grefve Björnstjerna: Det är mig först och främst en kär pligt att intyga, att Öfverstelöjtnanten Ström städe visat sig vara en lika nitisk som allvarlig och duglig officer. Jag anhåller derefter att få andraga de omständigheter, som föranlett Första Kammaren att bifalla Friherre Ericsons motion.

Utskottet säger, att endast i sällsynta undantagsfall enskilda motionärers förslag om pensioners beviljande böra understödjas. Deri har Utskottet fullkonligt rätt, men jag vågar tro att ett dylikt undantagsfall här föreligger. Öfverstelöjtnant Ström afled nemligen, om jag icke missminner mig, i November månad förlidet år, således endast några veckor förr än den af Riksdagen godkända pensionsstaten för arméns enke- och pupillkassa kom till stånd. Följden häraf är, att enkan nu icke kan komma i åtnjutande af högre pension än 225 kronor, då hon deremot, om mannen lefvat till den 1 Januari, skulle erhållit 800 kronor.

Detta är det första och temligen betydande undantagsförhållandet, ett undantagsförhållande, som icke heller i framtiden kan åberopas som prejudikat för andra pensioners beviljande, enär lyckligtvis ingen annan officer aflidit så i sista stund, innan den nya pensionsstaten trädde i kraft.

Den beklagansvärda enkan har ytterligare varit förföljd af en alldeles ovanlig otur. Tillgångarne voro, som herrarne se, upptagna till 15,000 kronor. Deribland befann sig ett gammalt ridhus i Eksjö, upptaget till 5,300 kronor, det pris till hvilket det blifvit uppfördt. Det är nu såldt för 2,000 kronor, således en förlust på 3,300 kronor. Vidare upptogos bland tillgångarne 7,000 kronor i reverser, utgifna af personer, hvilka enkan trodde vara solvabla,

men som sedan befunnits icke vara det. Härigenom minskas tillgångarne till 5,000 kronor från 15,000. Men till och med i småsaker har enkefru Ström varit utsatt för samma otur. Hennes man hade en god tjenstehäst, upptagen i bouppteckningen till 800 kronors värde. Den skickades hit till hufvudstaden för att säljas, stod här någon tid, men sjuknade och dog. Sålunda hafva tillgångarne reducerats från 15,000 till högst 4,000 kronor. Sedan dessa upplysningar blifvit i Första Kammaren lemnade, begärde chefen för Landtförsvarsdepartementet ordet och förklarade, att om han afvetat detta, hade han icke underlåtit att hos Kongl. Maj:t förorda den begärda pensionen för enkan. Herr Statsrådet har vidare tillåtit mig nämna, att det varit hans mening att yttra detsamma äfven i denna Kammare, om han icke varit förhindrad att i afton tillstädeskomma. På dessa skäl vågar jag hoppas, att Kammaren bifaller Friherre Ericsons motion, helst jag ber få påminna herrarne om, att Friherre Ericson från den tid han satt här i Kammaren och utgjorde en af landtmannapartiets mera framstående medlemmar säkerligen icke gjort sig känd för att förorda onödiga utgifter. Mätte Kammaren således förena sig i Första Kammarens beslut.

*Ang. pension
för Öfverste-
löjtnanten E.
H. Ströms enka.
(Forts.)*

Herr Liss Ol. Larsson: Så väl inom afdelningen som inom Utskottet har jag varit emot tillstyrkande af dylika pensioner som den nu föreliggande, d. v. s. pensioner för tjenstemäns enkor, derföre att jag i princip är emot dylika anslags beviljande. Inom Utskottet hafva ledamöterna från denna Kammare enhälligt afstyrkt alla sådana framställningar, och den förseglade sedeln var icke enkorna benägen, ty vår åsigt segrade.

Med den nu föreslagna pensionen förhåller det sig så, att Öfverstelöjtnant Ström enligt bouppteckningen efterlemnade en behållning af 15,000 kronor, hvarjemte hans enka får ett understöd från arméns enke- och pupillkassa af 225 kronor pr år. Jag får för min del säga, att inom den ort jag tillhör är det sällsynt, att en bouppteckning visar så stor behållning som 15,000 kronor, och att ett sådant sterbhus icke allenast anses som välbergadt, utan anses som ett förmöget bo — och detta utan att pension å 225 kronor är till finnandes. Då sterbhuset efter Herr Ström utom pensionen visar en så betydande behållning, så böra herrarne icke undra på, om man ej kan vara med om att bevilja den ifrågavarande pensionen, i synnerhet då efter vårt åskådningssätt någon nöd icke är för handen.

Nu vet jag väl att många anse, att, så snart en tjensteman lemnar efter sig enka och barn, dessa icke skola lefva som annat folk med mindre rika tillgångar, liksom att sådana barn nödvändigt skola erhålla en s. k. bättre uppfostran. De skola icke, i likhet med andras barn, låta sig nöja med en mindre fin uppfostran, utan skola erhålla en bättre sådan, och det är staten som skall bestå denna uppfostran. Mig vill det synas att, då bouppteckningen upptager en behållning af något öfver 15,000 kronor samt, såsom torde

Ang. pension för Öfverstelöjtnanten E. H. Ströms enka.
(Forts.)

vara kändt, bouppteckningar i allmänhet icke upptaga tillgångarne till belopp öfverstigande deras verkliga värde, utan oftast understigande detsamma, någon nöd icke torde vara å färde. I ett sterbhus, der den efterlevande maken ämnar söka pension, der upptager man bestämdt icke behållningen öfver dess verkliga värde.

Då enkan, såsom redan är nämnt, har en förmögenhet af 15,000 kronor samt dessutom har pension, äfven om denna icke är stor, så synes det mig, som om man med godt samvete skulle kunna bifalla Utskottets afstyrkande utlåtande.

Jag yrkar bifall dertill.

Häruti instämde Herrar *Lars Börjesson* och *Folke Andersson*.

Herr Grefve Björnstjerna: Det är verkligen glädjande, att representanten på dalabanken fortfarande, år efter år, bibehåller samma ungdomligt skämtsamma lynne, men nog vore det väl, om han någon gång ville höra på hvad hans motståndare säga; men äfven derutinnan är han sig lik. Jag har nyss med fakta visat, att enkefru Ström icke ens egde fyratusen kronor i behållning, men detta hindrar icke Herr Liss Olof Larsson att gång på gång i allt fall tala om hennes behållning af femtontusen kronor. Att debattera på det sättet är minst sagdt ovanligt. Jag upprepar det ännu en gång: af de upplysningar jag lemnat framgår tydligt, att enkefru Ström eger icke mer än högst fyratusen kronors behållning. Skulle hemmansegarne i Dalarne vara i så dåliga omständigheter, att de i allmänhet icke efterlemnade denna förmögenhet, vore detta i sanning bedröfligt. Öfverstelöjtnanten Ström efterlemnade deremot fem oförsörjda barn. Den nyss nämnda lilla behållningen torde icke tillåta enkan, äfven om pension erhöles, att uppfostra barnen till embetsmän eller öfver hufvud att gifva dem någon dyrbarare uppfostran. Mätte detta förhållande lugna dalarepresentanten.

Jag upprepar slutligen hvad jag i mitt förra anförande omnämnde, eller att krigsministern uttryckligen förklarat, att, om han hade afvetat boets dåliga ställning, han skulle hafva tillstyrkt Kongl. Maj:t att framställa förslag om pension åt enkan.

För öfrigt är det icke Öfverstelöjtnanten Ströms enka, som här begär pension, det är Landshöfdingen Ericson, som funnit belägenheten i boet så behjertansvärd, att han ansett sig böra göra denna framställning.

Herr Liss Ol. Larsson: Jag har uppmärksamt hört på Herr Björnstjerna så väl då han hade ordet för en stund sedan som ock nu senast, och detta var skada för honom, eller rättare för enkan Ström, ty jag styrkes derigenom ännu ytterligare i hvad jag anført rörande pensionen. Då han säger att enkan icke begärt någon pension, så är detta ett ytterligare skäl till afslag, ty icke bör man väl påtruga en menniska pension, som ej begärt sådan; det är nog många som

begära. Här har motionären, enligt Herr Björnstjernas uppgift, lupit åstad, som man säger, i ogjordt väder.

*Ang. pension
för Öfverste-
löjtnanten E.
H. Ströms enka
(Forts.)*

Herr Björnstierna har vidare sagt, att bouppteckningen efter Öfverstelöjtnanten Ström icke vore riktig. Då han säger att en officiel handling, såsom en bouppteckning, icke är riktig, så vågar jag för min del emellertid icke lita på hans blotta uppgift, utan anser att, till dess motsatsen blifvit bevisad, en officiel handling måste anses vara riktig.

Herr Grefve Mörner: Här har nyss yttrats, att en officiel handling, såsom en bouppteckning, förtjenade vitsord och bör anses riktig. Det lärer väl icke vara någon som betvivlar, att den ifråga-varande bouppteckningen, då den upprättades, var riktig, men en bouppteckning grundar sig ju på de uppgifter, som lemnas af dem, som uppgifva boet, och då dessa personer icke förstå att rätt uppskatta värdet af de fordringar boet eger etc., utan uppgifva ett högre värde, så rättar sig naturligtvis bouppteckningsförrättaren derefter. Nu har det efteråt blifvit upplyst, att värdet å fordringarne i verkligheten var lägre än som uppgifvits, och i samma mån minskas naturligtvis boets tillgång. Bouppteckningen kan ju i allt fall vara riktig. Inträffa då tillika sådana olycksfall, som Grefve Björnstjerna omnämmt, eller att en häst, som ansågs stå i högt värde, störtar och sålunda icke lemnar den aflidnes arfvingar någon tillgång, samt att ett ridhus måste säljas vida understigande dess bouppteckningsvärde m. m., så visar detta väl icke att bouppteckningen är oriktig, utan snarare att den är uppgjord med jag skulle nästan vilja säga allt för stor ärlighet, i det att värdena upptagits högre än de i verkligheten äro. En sådan ärlighet borde icke bemötas med ovilja och icke heller kunna föranleda till afslag å en billig begäran om understöd åt en fattig enka. Jag anhåller om bifall till Friherre Ericsons motion.

Herr Nils Petersson: Det må vara en sauning att åtskilligt, som vid en bouppteckning upptages till ett visst värde, sedermera kan blifva reduceradt till ett lägre belopp, men jag har dock så mycken kännedom om bouppteckningar, att jag vet, att om ett och annat också vid en realisation kan gå under det åsatta värdet, går annat åter derutöfver. Vid behandling af denna fråga har dessutom tagits i betraktande en annan omständighet, nemligen att denna fråga väckts af en enskild motionär och icke kommit från Kongl. Maj:t. Jag är nemligen tillräckligt gammal riksdagsman för att hafva varit med om den tid, då enskilde riksdagsmän esomoftast uppträdde med motioner angående pensioner åt enkör och barn, och jag fann detta ganska betänkligt. Riksdagen har äfven tagit för princip att icke bifalla dylika förslag af enskilde motionärer, och detta har ledt till ett ganska godt resultat. Det var nemligen obehagligt så väl att höra hvad i dylika fall anfördes, ty de enkör

Ang. pension för Öfverste-löjtnanten E. H. Ströms enka. och barn, hvarom det var fråga, fingo alltid sina goda förespråkare, som att oupphörligt pruta med hvarandra. Då jag emellertid anser, att Riksdagen under hvilka omständigheter som helst bör vidhålla denna sin princip, så anhåller jag om bifall till Utskottets förslag.

(Forts.)

Herr O. B. Olsson: Det brukar i allmänhet vara förhållandet, att en bouppteckning icke upptager allt till dess egentliga värde, och jag föreställer mig att förhållandet kan vara sådant äfven med den bouppteckning, hvarom här varit tal. Hvad beträffar de stora förluster, som skulle drabbat boet, så kan väl hända att så är, men man har dock icke rörande dessa förluster några faktiska bevis. Jag tviflar naturligtvis icke på Grefve Björnstjerna, men det är ju möjligt, att han sjelf kan vara missledd angående dessa uppgifter. Det låter alltid på detta sätt, när det är fråga om pensioner. Är det fråga om män, så hafva desse gjort sig synnerligen förtjente, och är det fråga om enkor, så är tillståndet alltid så fattigt och bedröfligt. Man hörde här om dagen, då det var fråga om Löjtnant Westmans enka, att hon var i en så nödstäld belägenhet, men nu hafva vi nyss fått veta, att denna enka har cirka 1,000 kronors årlig inkomst. Hade Kammaren vetat detta, då den fattade beslut om hennes pension, så hade antagligen deusamma icke blifvit beviljad, och jag skulle för min del icke underlåtit att motsätta mig en så obefogad pension. Om vi nu bifalla denna framställning, så kan det hända på samma sätt, nemligen att vi om några dagar få höra talas om tillgångar, som vi förut icke känt till. Det är just med anledning af dylika förhållanden, till hvilka jag varit vittne icke blott vid denna, utan många föregående riksdagar, som jag nu yrkar bifall till Utskottets hemställan.

Herr Lovén: Jag ber endast få väcka den siste talarens uppmärksamhet på, att han har orätt i hvad han nämnt angående Löjtnant Westmans enka. Det har icke varit Kammaren undanhållet, utan tvärtom af krigsministern meddeladt, att hon fått ett årligt understöd af Karlskrona stad. Från samma håll eller från Herr Statsrådet och Chefen för Kongl. Landtförsvarsdepartementet har Kammaren nyss genom grefve Björnstjerna, hvilken, såsom han gifvit till känna, erhållit i uppdrag af statsrådet att framlägga dessa detaljer, fått kännedom om huru allt förhåller sig i förevarande fråga. Man kan hysa olika åsikter angående lämpligheten af att bevilja pensioner åt afiidne embetsmäns enkor och barn, och jag kan icke ogilla, att majoriteten i denna Kammar i allmänhet strängt håller på att icke bevilja pensioner, som föreslagits af enskilde motionärer, då jag tror att denna princip verkat återhållande och förhindrat många onödiga ansökningar att inkomma, hvilket ju kan vara godt och väl. Men då nu Utskottet säger, att det sjelf förutsett, att särskilda undantagsfall kunna inträffa, då ett frångående af denna princip bör ega rum, och statsrådet gifvit till känna att,

om han egt tillförlitlig kännedom om de nu utredda omständigheterna och boets verkliga ställning, proposition i denna fråga utan tvifvel skulle hafva inkommit från regeringen, så anser jag att Kammaren under dylika förhållanden bör kunna lemna sitt bifall till denna motion.

*Ang. pension
för Öfverste-
löjtnanten E.
H. Ströms enka.
(Forts.)*

Herr Gumælius: Under öfverläggningen har man hört hvilken mening krigsministern lär hysa i denna fråga, men att han i afton är hindrad att personligen framställa densamma. Jag medgifver visserligen, att han i Grefve Björnstjerna haft en mycket framstående ställföreträdare, som framhållit hans åsigt på ett klart och trovärdigt sätt, men att man i denna fråga skall bryta mot en gällande grundsats, och på endast den utredning, som här föreligger, bevilja den begärda pensionen, anser jag dock icke lämpligt. Är förhållandet sådant, som här enskildt framhållits i Kammaren, så kan ju krigsministern på annat sätt än genom en helsning till Kammaren göra framställning i detta ämne. För min del tror jag, att man för närvarande icke har annat att göra än bifalla Utskottets förslag.

Herr O. B. Olsson: Jag ber få upplysa talaren på stockholmsbänken, att jag, då frågan rörande Löjtnant Westmans enka diskuterades, väl hörde från statsrådsbänken nämnas, att hon från Karlskrona stad erhållit något understöd, men jag hörde aldrig något belopp uppgifvas. Nu har jag deremot af representanten från Karlskrona hört, att detta belopp utgör 500 kronor och att denna enka härigenom har en årlig inkomst af 1,000 kronor. Derföre vill jag nu, under återopande af detta förhållande, yrka bifall till Utskottets förslag i denna fråga.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter det Herr Talmannen framställt propositioner i enlighet med de gjorda yrkandena, biföll Kammaren Utskottets hemställan.

Punkterna 26—28.

Biföllos.

§ 2.

Föredrogs Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 5, i anledning af väckt motion om ändring i § 52 Regeringsformen samt § 33 Riksdagsordningen.

I berörda motion, väckt inom Andra Kammaren af Herr *F. T. Borg*, var föreslaget att »§ 52 i Regeringsformen, i stället för dess nuvarande lydelse, måtte erhålla följande:

Andra Kammarens Prot. 1884. N:o 32.

Kamrarne utse sine Talmän och vice Talmän;
 § 33 i Riksdagsordningen, i stället för: »begäre — — — utnämner»,
välje hvardera Kammaren Talman och vice Talman;
 vidare samma paragrafer, i stället för: »aflägga inför Konungen»,
aflägga inför Kammaren;
 samt slutligen efter orden »inom sig»:
likaledes välja — — —.»

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte af Riksdagen bifallas.

Sedan denna Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Borg: Såsom Kammaren må hända observerat, har jag icke närmare motiverat den motion, som framkallat föreliggande betänkande. Jag har i densamma blott yrkat att, i fall Riksdagens Kamrar skulle anse sig hafva hunnit den mognad, att de sjelfva kunna med fördel för Riksdagen och dess arbeten välja sina talmän och vice talmän, samt i fall Kongl. Maj:t likaledes anser dem mogna för ett dylikt värf, den ifrågavarande förändringen måtte vidtagas. Jag har kommit till detta resultat under loppet af åtskilliga år. Jag har nemligen iakttagit, att vid behandling i tal och skrift af denna fråga under senare åren man här i landet allt mer och mer funnit det vara lämpligt att vår representation, i likhet med representantförsamlingar i andra länder, egde rätt att utse sina ordförande. Inom Utskottet har denna mening dock lidit skeppsbrott, ty mitt förslag föll der med 16 röster mot 3. Jag skulle i anledning deraf icke hafva begärt ordet, om jag trodde att de åsikter, som Utskottsledamöterna från denna Kammare inom Utskottet omfattat, delades af Kammaren sjelf. För att i någon mån förvissa mig i detta afseende har jag anhållit om ordet, och det skulle i sanning högligen förvåna mig, om man på en tid af 12 år blifvit så reaktionär i denna fråga, som utgången af saken inom Utskottet tyckes ådaga-lägga.

Herrarne behagade erinra sig att, då för 12 år sedan, eller vid 1872 års riksdag, denna fråga förevar, man för densamma uttalade sina lifligaste sympatier så väl i Utskottet som inom Kamrarne. Af utskottsledamöterna reserverade sig nämnda år icke mindre än sju och vid 1873 års riksdag, då saken å nyo förelåg, ett så betydande antal som nio ledamöter mot Utskottets afstyrkande betänkande. Nu har Utskottet visat sig vara mera reaktionärt än då för tiden. Jag skall emellertid icke länge upptaga Kammaren med denna angelägenhet, men ber att få erinra om några uttalanden inom denna Kammare vid 1872 års riksdag. Så yttrade en talare, att våra grannar på andra sidan Kölen och Sundet »med ett medömkans småleende se ned på oss, hvilka i fråga om talmansval icke hafva

den ringaste bestämningsrätt». En annan talare ansåg detta vara en illustration till vår »sjelfstyrelse», och en tredje framstående talare yttrade, att under vissa förutsättningar Kongl. Maj:t borde med lika mycket skäl ega rätt att utse Kamrarnes ledamöter som deras talmän. Jag begagnar tillfället att äfven få nämna, att bland reservanterna mot Utskottets betänkande funnos sådana män som Victor Rydberg, Sven Nilsson i Österslöv och Nils Larsson i Tullus. Dessa namn, tror jag, hafva en god klang inom denna Kammare, åtminstone hafva vi dem qvar i minnet. Af Kammarens nuvarande ledamöter uttalade sig ock åtskilliga för reformen, då den behandlades inom Kammaren. Jag ber att bland dessa blott få nämna Herrar Hedin, Gumælius och Lyttkens. För min del tror jag således att jag ej saknat anledning att å nyo upptaga saken.

Beträffande Utskottets motivering skall jag icke derom yttra mig vidlyftigt. Det hufvudsakligaste af hvad Utskottet anfört har jag i min reservation belyst, och för öfrigt är detta af den allmänna beskaffenhet, att man icke torde behöfva egna synnerlig uppmärksamhet deråt. Utskottet har bland annat ansett, att, om Kamrarne sjelfva skulle utse sina talmän och vice talmän, man icke skulle kunna förvänta af dem den opartiskhet och det stående öfver partierna som af en kungavald ordförande. Detta är en invändning, som naturligtvis icke kan tillmätas stort värde, enär man väl med temlig säkerhet läser kunna antaga, att en af Kammaren sjelf vald talman skall vara fullt ut lika mån om grundlagens helgd och lika opartisk som den af Kongl. Maj:t utsedde.

Men man bör icke, säges det, vidröra, ej ens snudda vid ett Kongl. prerogativ, hvilket skulle blifva fallet, om man beslöt sig för en sådan framställning som jag föreslagit. Jag är af alldeles motsatt mening. Ty är ett prerogativ eller ett privilegium till finnandes, som icke är nyttigt, så förmodar jag att det är Riksdagens både rätt och pligt att söka afskaffa detsamma.

Hvilken fördel skulle nu ligga deri, att Kamrarne sjelfva finge utse sina talmän? Jo, såsom jag i min reservation antydde, i en större trygghet mot missbruk än som med säkerhet kan påräknas från den, som utses af regenten, hvilken sistnämnde, såsom varande en enskild man, naturligtvis mer än en församling är utsatt för åtskilliga (i reservationen antydda) eventualiteter.

Vidare har jag påpekat, att för det fall att talman insjuknar — hvilket, som vi veta, i år inträffat med Första Kammarens talman — och vice talmannen samtidigt får samma eller annat laga hinder att tjenstgöra, grundlagen, så vidt jag kunnat upptäcka, icke anvisar någon hjälp härför, utan förhandlingarna måste i så fall tills vidare uppskjutas, hvilket icke skulle kunna inträffa, derest Kamrarne sjelfva valde sina ordförande, då de egde tillsätta huru många vice talmän som helst.

Medan jag har ordet vill jag tillika erinra derom, att i alla nyare konstitutionella stater grundlagen förbehåller vederbörande

riksförsamlingar rättigheten att sjelfva utse sina talmän. Med rätta säger Herr Wallenberg uti ett anförande i Första Kammaren, att det är högst märkvärdigt, att medan hvarje bolag tillsätter sina ordförande, motsvarande rättighet icke skall tillkomma Riksdagens Kamrar. Ja, i sanning märkvärdigt!

Jag vill dock icke längre upptaga Kammarens tid med en sak så enkel som denna, men är högeligen intresserad af att se, huruvida diskussionen skall visa något deltagande från Kammarens sida för min åsigt. Med den kännedom om folkets tänkesätt jag under långvarigt umgänge med detsamma förvärfvat, vågar jag påstå, att allmänna meningen i landet är den, att det är en oformlighet i vår grundlag att Kamrarne icke sjelfva få tillsätta sina talmän.

Jag har för ögonblicket icke något yrkande att göra.

Herr Ola Månsson: Det är onekligen en sanning, att Konungen vid sitt val af talmän hittills alltid påträffat sådana personer, som gjort sig omtyckta af Kamrarnes ledamöter. Det är således ej ur den synpunkten jag har något att anmärka. Men det är principen jag håller på, den nemligen att hvar och en af Kamrarne bör hafva rättighet att sjelf välja sin talman. Det är verkligen sant, såsom motionären nyss sade, att folket i landsorten tycker det nuvarande förfaringssättet vid tillsättandet af talmännen vara origtigt. Jag tror för öfrigt att Kongl. Maj:t icke skulle hafva något synnerligt emot den föreslagna förändringen, så icke behöfva vi tvista mycket om den här saken, åtminstone inte här i Kammaren, och ej tror jag heller att Första Kammaren med oblida ögon ser förslaget. Jag tycker derföre att Konstitutions-Utskottet bort göra något för att befrämja dess framgång. Men som det nu är, lärer man för den här gången icke komma långt i frågan. Jag hoppas dock en bättre utgång vid ett annat tillfälle. I alla fall skall jag, då motionären sjelf icke gjort något yrkande, hos Herr Talmannen anhålla om proposition å bifall till Herr Borgs motion och afslag å utlåtandet.

Vidare anfördes ej. Efter af Herr Talmannen gifna propositioner biföll Kammaren Utskottets hemställan.

§ 3.

Ang. ändring i vissa för den inrikes posttrafiken gällande portosatser.

Härefter företogs till behandling Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående förändringar i vissa för den inrikes posttrafiken gällande portosatser.

I afgifven proposition hade Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att för vanliga bref befodringsafgiften måtte fastställas till 10 öre, om brevets vikt ej öfverstiger 15 gram, 20 öre, om vigten öfverstiger 15, men ej 125 gram, och

30 öre, om vigten uppgår till mer än 125, men icke öfver 250 gram;

att för lokalbref eller sådant bref, som skall befordras till person, hvilken vistas inom den stad, köping eller by, der försändelsen å postanstalt eller i fast breflåda till befordran aflemnas, befordringsafgiften måtte bestämmas till 5 öre;

att för brefkort afgiften måtte nedsättas till 5 öre för enkelt brefkort och till 10 öre för brefkort, hvilket åtföljes af blankett till svar;

att för rekommendation af försändelse afgiften måtte fastställas till 20 öre;

att hittills så kallade lösbref i afseende å så väl portots belopp som dess ingående till postkassan måtte likställas med vanliga bref; *samt att* nu föreslagna bestämmelser måtte träda i tillämpning med ingången af år 1885.

Ang. ändring i vissa för den inrikes posttrafiken gällande portosatser.

(Forts.)

Med anledning häraf hemställde Utskottet,

att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts nu ifrågasvarande proposition icke kunnat oförändrad bifallas, måtte besluta:

1:o

att för så kalladt vanligt bref eller sådant bref, som med post eller af landtbrefbärare fortskaffas, befordringsafgiften fastställas till 10 öre, om brevets vikt ej öfverstiger 15 gram, 20 öre, om vigten öfverstiger 15, men ej 125 gram, och 30 öre, om vigten uppgår till mer än 125, men icke öfver 250 gram;

2:o

att för lokalbref eller sådant bref, som å postanstalt behandlas utan att med post eller af landtbrefbärare fortskaffas, afgiften för postbehandlingen fastställas till hälften af här ofvan angifna belopp eller:

5 öre, om brevets vikt ej öfverstiger 15 gram,

10 öre, om vigten öfverstiger 15, men ej 125 gram, och

15 öre, om vigten uppgår till mer än 125, men icke öfver 250 gram;

3:o

att för brefkort afgiften nedsättes till 5 öre för enkelt brefkort och till 10 öre för brefkort, hvilket åtföljes af blankett till svar;

4:o

att för rekommendation af försändelse afgiften fastställas till 20 öre;

Ang. ändring i
vissa för den
inrikes posttra-
fiken gällande
portosatser.

5:o

(Forts.)

att afgiften för alla bref, hvilka genom postverkets förmedling utvexlas, skall ingå till postkassan; samt

6:o

att ofvanberörda bestämmelser skola träda i tillämpning med ingången af år 1885.

I afgifven reservation yrkade deremot Herr *Ol. Jonsson* att *mom. 1* i Utskottets hemställan måtte erhålla följande lydelse:

att för bref befodringsavgiften fastställes till 10 öre, om brefvets vikt ej öfverstiger 15 gram, 20 öre, om vigten öfverstiger 15, men ej 125 gram, och 30 öre, om vigten uppgår till mer än 125, men icke öfver 250 gram;

äfvensom att *mom. 2* måtte utgå samt ordningsnummern å de följande momenten i enlighet dermed rättas.

Efter det Utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr *Ol. Jonsson*: Då det förslag, som innehålles i min reservation, framställdes på vederbörande afdelning inom Utskottet, var jag ingalunda ensam om denna min åsigt, utan, om jag icke minnes orätt, omfattades densamma jemväl af fyra andra ledamöter. Äfven inom Utskottet instämde flere ledamöter med mig, fastän jag i betänkandet står ensam såsom reservant. Anledningen dertill är, att tiden för reservationens afgifvande var så knappt tillmätt, att ingen af de öfriga ledamöterna hann taga del af densamma, innan den aflemnades till tryckning. Detta till förklaring på den omständigheten.

Inom Utskottet fans icke heller någon, som icke medgaf, att det rättigaste och lämpligaste vore att hafva en enda portosats, men invändningarne grundade sig dels derpå, att det ansågs olämpligt att höja en portosats, som förut varit lägre, och dels på farhågan för att, om portot för lokalbref sattes så högt som till 10 öre, skulle postverket derpå snarare förlora än vinna. Det var derföre som mitt förslag icke vann större sympatier inom Utskottet, än att det måste framläggas i form af reservation. Jag har i denna min reservation bemött dessa invändningar, men ber dock att nu ytterligare få tillägga några ord.

Hvad då först beträffar den invändningen, att det skulle vara olämpligt att höja en portosats, så har Utskottet sjelf brutit mot den principen i ett annat fall, i det att Utskottet sjelf föreslagit en förhöjning i portot för lösbref; och går det an i det ena fallet, så bör det väl äfven kunna gå för sig i det andra, om man derigenom kan befodra reda och ordning. Går jag något längre tillbaka i

tiden, så visar det sig, att man då alldeles icke var rädd för att följa den principen. Som herrarne veta, hade vi då en mängd olika portosatser, deribland en som icke var högre än 3 öre, och när man sedan sammanslog alla dessa olika portosatser till en enda likformig, så är det naturligt, att några portosatser måste höjas under det att andra sänktes. Då drog man icke i betänkande att sänka de högre och på samma gång höja de lägre portosatserna för att vinna reda och enhet i portoväsendet. Detta till bemötande af den invändningen, att det skulle vara oriktigt att höja en portosats.

Ang. ändring i vissa för den inrikes posttrafiken gällande portosatser.
(Forts.)

Jag ber nu äfven att få yttra några ord rörande farhågan, att postverket icke skulle förtjena något, utan snarare förlora, om lokalportot höjdes till 10 öre. Man har till stöd för denna sin betänklighet framhållit, att om lokalportot sättes allt för högt, skulle många i de större städerna befordra sina lokalbref med egna bud och följden deraf blifva, att postverket förlorade en god del af den inkomst, som det nu hemtade af lokalbrefbefordringen. För min del får jag dock säga, att den invändningen synes mig icke böra tillmätas någon synnerlig vikt. De personer, som kunde antagas komma att, i händelse portot för lokalbref höjdes, använda egna bud som brefbärare, skulle naturligtvis vara större affärsmän och andra, som hafva brevexling i stor skala och som äro angelägna att breffen så fort som möjligt komma vederbörande adressat till handa. Men tro icke herrarne, att sådana personer, i stället för att skicka bud långa vägar, hellre skulle använda telefon, som ju redan nu finnes snart sagdt på hvarje kontor och användes i stor skala. För dessa personer tror jag derföre att ett högre eller lägre lokalporto icke spelar någon rol. Jag vill äfven erinra, att då den så kallade expressbyrån för en afgift af 25 öre åtager sig hvilken budskickning som helst, så lär väl frestelsen icke vara mycket stor att använda andra bud för att fortskaffa sina lokalbref. Egendomligt förefaller det mig också, att på en plats, der man icke kan få hänga upp sin rock eller dricka ett glas vatten utan att erlagga en extra premie af 10 öre, man skall hysa så stor fruktan för att en portosats på 10 öre skulle kunna framkalla sådana verkningar. Men äfven antaget att antalet lokal-försändelser komme att något nedgå, så bör ändå den förhöjning i portot, som jag påyrkat, långt ifrån att lända postverket till förfång, tvärtom tillskynda detsamma vinst. Ty äfven om antalet lokalbref minskades till hälften, men portot sattes till 10 öre i stället för 5, så blefve ju bruttoinkomsten densamma, men postverket skulle komma att vinna så till vida, som antalet brefbärare då kunde i betydlig mån minskas.

Från poststyrelsens sida sedt talar ovilkorligen fördelen af enkelhet och enhet för denna förändring, och om herrarne läst min reservation, hafven I också sett att poststyrelsen gerna vill hafva en sådan reform. Generalpoststyrelsen föreslog nemligen Kongl. Maj:t redan år 1881 att få lokalportot höjdt till 10 öre, hvarigenom det skulle blifva ungefär detsamma som för andra brefförsändelser.

- Ang. ändring i
vissa för den
inrikes posttra-
fiken gällande
portosatser.

(Forts.)

Det synes mig också som om, då tyska och franska postverken med sina berömda chefer för länge sedan vidtagit denna åtgärd, och förhöjningen i dessa länder icke mötts med ogillande, utan tvärtom ländt till allmän belåtenhet, vi äfven borde kunna hysa det förtroende till vår poststyrelse, som jag också tror gjort sig känd för duglighet, att vi äfven hos oss kunde följa dessa länders exempel.

Då portot för alla slag af försändelser i Frankrike år 1881 var högre än nu blifvit ifrågasatt, och lokalbrefvexlingen icke derstädes derigenom blifvit inskränkt, tror jag det icke heller hos oss vore farligt att vidtaga samma förhöjning.

Jag har i min reservation påpekat åtskilliga inkonsekvenser i att hafva dessa portosatser olika och behöfver nu icke fästa mig dervid, ty de, som satt sig in i betänkandet, hafva antagligen också betraktat denna omständighet, men jag skall dock ytterligare angifva ett par oegentligheter i detta fall.

Vi kunna tänka oss en landsort som är tätt befolkad och der det finnes landtbrefbärare, som befordra breffen från närmaste postanstalt. Dessa landtbrefbärare hafva rättighet att gå till de adressater, som bo närmast intill postvägen, och derstädes öfverlemna äfven en del andra bref, som sedan derifrån afhämtas af de i närheten boende adressaterna. Portot för alla sådana bref skulle nu enligt Utskottets förslag blifva 10 öre. Om lokalportot nu nedsattes till endast 5 öre, kunna vi tänka oss hvilken frestelse det skall vara för ett sådant samhälle att söka få landtbrefbäring, då de dels skulle erhålla egen brefbärare och dels få portot nedsatt till hälften. Vi hafva all anledning befara, att dylika samhällen skola komma att så ligga öfver Poststyrelsen med ansökningar och petitioner, att detta i framtiden för postverkets finanser komme att blifva af stor betydelse.

Om herrarne läst den förträffliga utredning om dessa olika portosatser och den definition på olika slags försändelser, som finnes i Utskottets betänkande återgifven, så hafva herrarne också insett de stora svårigheter, som med dessa många slags porton förut varit förenade. Nu är visserligen en sanning att genom den nya definition, Utskottet föreslagit, skulle tvetydigheterna blifva mindre än förut, men jag vågar dock påstå, att ingen kan vara säker på förhand att icke ytterligare svårigheter i praktiken kunna komma att uppstå. Säkert är att, om man bestämmer sig för ett enda porto, skola alla trakasserier och svårigheter också i och med detsamma vara försvunna. Jag vill påminna om en episod, som hände under liknande omständigheter en gång förut, då Kongl. Maj:t vid 1854 års riksdag föreslog Riksens Ständer att, i stället för de elfva olika porton förut funnos, förenkla dem till endast två. Det var då meningen att ett porto skulle gälla för afstånd intill 30 mil och det andra för afstånd derutöfver.

Dåvarande Bevillnings-Utskott äfvensom sedermera Riksens Ständer ansågo sig dock böra gå mera rationellt till väga och fastställde ett enda porto för alla sådana försändelser, hvarom då var fråga, i

stället för de tvenne porton regeringen föreslagit. Männe någon af herrarne kommit underfund med, att detta Riksdagens beslut varit olämpligt eller oklokt?

Ang. ändring i vissa för den inrikes posttrafiken gällande portosatser.
(Porto.)

Männe det icke tvärtom varit mera rationellt samt ledande till större enkelhet och reda, om Riksdagen fattat detta beslut då. Jag undrar om icke 1884 års Riksdag skulle i framtiden få samma omdöme om sig i fall Riksdagen vågade taga steget fullt ut och vidtaga ändring i en portosats, som i allt fall endast kan betraktas såsom en qvarlefva från en förgången tid. Min åsigt är att man bör genom ett enda steg få saken ordnad, och anhåller jag därför om bifall till min reservation.

Häruti instämde Herrar *A. Andersson* i Intagan, *J. E. Ericsson* i Ahlberga, *Näslund* och *Wikstén*.

Vidare anförde:

Herr Lönegren: I motsats mot den föregående talaren ber jag att få tillstyrka bifall till Utskottets förslag. Herr Olof Jonsson har hållit på sin reservation och man må icke förundra sig deröfver; men jag ber få erinra Kammaren derom, att Riksdagen för två år sedan i sammanhang med brefbärareafgiftens upphäfvande höjde portot för lokalbref från 3 öre till nu stadgadt belopp 6 öre. Att nu höja detta belopp till 10 öre, eller mera än tre gånger så mycket som för 2 år sedan, synes mig vara så mycket mera orimligt, som Utskottet nu föreslagit förändrade vigtsatser för dessa bref, i likhet med de för vanliga bref bestämda. För närvarande gäller, att lokalbref af ända till 50 gram få sändas för 6 öre, men enligt Utskottets förslag skall för alla lokalbref, som i vikt ej öfverstiga 15 gram, betalas 5 öre och, om vigten öfverstiger 15, men ej 125 gram, 10 öre, eller lika mycket som portot för vanliga enkla bref, samt 15 öre om vigten uppgår till mer än 125, men icke öfver 250 gram. Förhöjningen i lokalportot blir sålunda ganska stor, men på samma gång beredes den fördel för allmänheten, att den får på lokalpost försända mycket tyngre, ja, ända till 5 gånger tyngre bref än förut.

Herr Olof Jonsson omnämnde Riksdagens föregående beslut och ansåg att innevarande riksdag kunde lika väl som en föregående riksdag taga steget fullt ut, och gå längre än Kongl. Maj:t föreslagit. Ja, visst kan Riksdagen göra detta, men jag får erinra honom om att det *då* var fråga om en nedsättning i portot och att bereda allmänheten en lindring; *nu* åter är det fråga om en högst betydlig förhöjning och deri ligger en väsentlig skilnad.

Vid denna frågas behandling inom Utskottet hyste jag verkligen dubier vid att bifalla hvad Kongl. Maj:t föreslagit, och inom afdelningen, der detta ärende först behandlades, uttalade jag ock denna min öfvertygelse. Jag kan nemligen icke tro att en nedsättning i

Ang. ändring i portot från 12 till 10 öre skall medföra någon afsevärd tillökning i vissa för den brefförsändelsernas antal; den som skall afsända ett bref med posten inrikes posttrafiken gällande portosatser.

(Forts.)

fäster sig i allmänhet ej vid om portot är 12 eller 10 öre. Deremot tror jag för visso att i tidernas längd en ganska betydlig tillökning skall uppstå till följd af stigande upplysning, skrifkunskapens allmänna spridning och affärslivets utveckling på handels och industriens områden; men jag är tillika öfvertygad om, att många år skola förgå, innan den till följd af nedsättningen beräknade minskningen i postverkets inkomster af 632,000 kronor skall kunna genom nämnda tillväxt ersättas. Jag hade äfven den åsigten att det varit önskligt om postverkets lägre tjenstemän kunnat få sina lönevillkor förbättrade, innan postverket genom portonedsättningar måhända beröfvades möjligheten dertill. Å andra sidan kunde jag dock ej underkänna de giltiga skäl för förändringen, som i den Kongl. propositionen äro anförda, och de praktiska fördelar för räkenskaper, beräkningar m. m., som portonedsättningen till 10 öre skulle medföra. Förslag angående en dylik nedsättning väcktes redan vid 1857 års riksdag och sedan dess hafva flere motioner afgifvits i samma syfte; men postverkets finansiella ställning har hittills icke medgifvit reformens genomförande. Då Poststyrelsen sjelf föreslagit nedsättningen och anser att postverket kan tåla vid denna reducere ring i dess inkomster, synes det mig vara ganska egendomligt om Riksdagen, den korresponderande allmänhetens målsman, skulle motsätta sig saken. Och då Utskottets förslag, som obetydligt skiljer sig från det af Kongl. Maj:t framlagda, efter min uppfattning är ganska lyckligt funnet, så ber jag, Herr Talman, att få yrka bifall till detsamma.

Herr Ekdahl: Vid denna riksdags början hörde vi från tronen uttaladt ett löfte om att erhålla en Kongl. proposition angående portots nedsättning. Här deremot får man höra en ärad ledamot af Bevillnings-Utskottet föreslå en ganska betydlig förhöjning deri, således i alldeles motsatt riktning mot hvad Kongl. Maj:t föreslagit. Jag vill deremot i de flesta delar instämma med den andre talaren i ordningen, utom hvad beträffar vigten å lokala försändelser. Denna skulle enligt Utskottets förslag ej få öfverstiga 15 gram för enkelt porto, då den enkla portovigten deremot för närvarande är 50 gram. Således skulle man enligt nämnda förslag för lokalbref om 16 grams vikt nödgas betala 10 öre i stället för den nu stadgade afgiften 6 öre. Jag anser att såsom hittills 50 grams vikt bör bibehållas för den enkla portosatsen för lokalbref och anhåller, att Herr Talman- nen ville derom framställa proposition.

Herr Ol. Jonsson: Hvad beträffar Herr Lönegrens påstående att portot för lokalbref höjdes år 1882, så torde det icke alldeles hålla streck, ty det höjdes endast med det belopp som breffbärings- afgiften utgjorde, nemligen 3 öre, och det hade väl varit högst egen-

domligt om icke ens denna förhöjning hade blifvit lagd på detta porto.

Icke heller kan jag gifva Herr Ekdahl rätt, då han säger, att här skulle vara fråga om en så betydlig förhöjning af portot för lokalbref. Denna förhöjning skulle ju icke vara mera än från 6 till 10 öre, således en mindre förhöjning än han ville låta påskina. För öfrigt, om man icke vill se blott med ena ögat, måste man medgifva, att så väl nu som vid de föregående tillfällen, då förslag väckts om förändring i portosatserna, det varit fråga icke blott om sänkning, utan äfven om förhöjning af dem, och att så måst ske, är ju alldeles tydligt, emedan man eljest icke gerna kunnat ifrågasätta sådana nedsättningar, som man föreslagit. Detta är en sak, som man icke ens borde behöfva tala om.

*Ang. ändring i
vissa för den
inrikes posttra-
fiken gällande
portosatser.*

(Forts.)

Herr Sandwall: Jag vill blott påpeka det okloka uti att, såsom reservanten föreslaget, höja portot för lokalbref till 10 öre. En fabriksidkare, en köpman eller annan sådan person, som viss tid på året, vanligen efter räkenskapernas afslutande, brukar sända omkring en större mängd lokalbref, uppgående till hundra — ja, till tusental, skulle, derest portot för hvarje sådant vore 10 öre, finna större uträkning vid att anskaffa en springpojke för breffvens kringbärande. Detta skulle naturligtvis hafva till följd en minskning i statens inkomster, och derföre anser jag att Utskottet handlat välbetänkt, då det föreslagit detta portos nedsättande till 5 öre.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Friherre Nordenskiöld instämde med Herr Sandwall.

Herr Gumælius: Jag har hört sägas att det privilegium, som postverket har att befordra bref inom landet, icke skall vara så alldeles klart med hänsyn till rätten att ensamt befordra bref inom de särskilda orterna. Att hvar och en har rätt att med eget bud skicka bref inom en stad, derom kan naturligtvis ingen tvist uppstå. Men jag har hört att det ifrågasättas af personer, som i dessa ämnen äro mera förfarna, huruvida postverket skulle kunna motsätta sig att i en eller annan större kommun, t. ex. Stockholm och Göteborg, omfattande brefbefordran kunde ordnas vid sidan af postverkets. Jag tror nästan att postens egna vederbörande icke äro på det klara med huruvida här i Sverige skulle, i likhet med hvad som är förhållandet i åtskilliga andra länder, kunna anordnas ett slags post på en viss ort vid sidan af den ordinarie postbefordringen på platsen. Men om i de större städer, jag nämnde, inrättades privata postlådor, motsvarande hvad i Norge kallas bypostlådor, skulle det efter mitt förmenande lända postverket till förfång. Något sådant skulle väl dock icke gerna komma i fråga med anledning af en sådan höjning i portot för lokalbref, som skedde år 1882, eller ens i följd af den ytterligare höjning, som Utskottet nu föreslagit och till hvilken

Ang. ändring i vissa för den inrikes posttrafiken gällande portosatser.

(Forts.)

jag sedan vill återkomma, men väl i fall en så betydlig ytterligare höjning i lokalportot skedde, som reservanten föreslagit.

Jag tog mig friheten, när den Kongl. propositionen remitterades till Utskottet, att till Kammarens protokoll uttala mig för önskligheten af, att det måtte för så väl lokalbref som för andra bref blifva tre vigtsatser med tre portosatser, och jag förmodar att detta i sin mån medverkat till att Utskottet framlagt förslag i den riktningen. Utskottet har afvikit från mitt förslag genom att nedsätta vigtsatsen 50 gram till 15 gram, hvilket gör att portot för ett lokalbref, som år 1882 var 3 öre och för närvarande är 6 öre, skulle, derest brefvet vägde t. ex. 20 gram, blifva enligt Utskottets förslag 10 öre och enligt reservantens 20 öre. Detta är väl starkt, och jag tror icke att det är rimligt att höja portot på det sättet. Reservanten själf säger visserligen, att det ej var någon höjning som tillämpades år 1882, och att det ej heller nu är fråga om någon betydande höjning, men jag för min del anser det vara mycket, om portot för ett bref, som, om det afhemtades, nyss kostade inalles 3 öre, nu skulle uppsättas till 20 öre.

Herr Ekdahl har nu väckt förslag om antagande af Utskottets hemställan med den ändring, att högsta portosatsen för lokalbref skulle bibehållas vid 50 gram. Detta sammanfaller med min vördsamma hemställan förra gången frågan var före här i Kammaren; men ehuru jag deraf naturligtvis finner mig tilltalad, skall jag dock medgifva att Utskottet, då det infört 3 portosatser och 3 vigtsatser för dessa bref, haft skäl för att sätta den lägsta vigtsatsen lika för alla bref, och ehuru detta innebär en icke oväsentlig ändring och en prishöjning i många fall, anser jag mig likväl böra gå ifrån den åsigt jag den gången hyste, och hemställer derföre nu, att Kammaren måtte helt enkelt bifalla Utskottets förslag. Det är nog på det hela taget det rättaste.

Herr Statsrådet Themptander: Till en början ber jag få tillkännagifva, att jag ingenting har att erinra mot den modifikation i den Kongl. propositionen, som af Utskottet blifvit i dess förslag tillstyrkt. Skiljaktigheten i sak mellan Utskottets och Kongl. Maj:ts förslag ligger, såsom Kammaren behagar finna, deri, att Utskottet ansett, att äfven portosatserna för lokalbref böra graderas med hänsyn till breffvens vikt, och jag må bekänna att jag anser att Utskottet anfört ganska goda skäl för en så beskaffad förändring. På samma gång ber jag dock få erinra om en omständighet, som redan blifvit framhållen af några talare, särskildt den siste, nemligen att i denna förändring ligger ett ej obetydligt fördyrande af lokalbrefven i jämförelse med hvad hittills varit förhållandet. Ty så snart ett lokalbrefs vikt hädanefter öfverstiger 15 gram, skulle det draga ett porto af 10 öre i stället för nuvarande 6 öre. Öfverstiger vigten 125 gram, skulle det hädanefter kosta 15 öre, men då har det åter

igen hunnit en så hög vikt, att det hittills icke kunnat såsom lokal-bref behandlas.

Jag begärde egentligen ordet för att yttra något med anledning af den förste talarens yrkande, och ber då med afseende härå få fästa uppmärksamheten på, att, ehuru frågan om förhållandet mellan det allmänna portot och lokalportot tvifvels utan är en fråga, som kan ses ur väsentligen skilda synpunkter, hvarom också vittna de olika förslag och olika uppfattningar, som gjort sig gällande, då den frågan förut behandlats, det dock var för mig alldeles bestämmande vid afgifvandet af mitt yttrande i detta ämne, att frågan i själfva verket för så kort tid som för två år sedan var af Riksdagen afgjord. Ett förslag hade nemligen då af Generalpoststyrelsen framställts om lokalportots höjande till 10 öre, i syfte att det skulle blifva lika med det allmänna portot, hvars nedsättning till 10 öre poststyrelsen antog vara temligen nära förestående. Kongl. Maj:t förklarade då, för två år sedan, att han ansåge en så betydlig förhöjning i lokalportot, som deraf skulle blifva följden, icke vara lämplig, utan stannade vid att höja portot från 3 till 6 öre, hvilka 6 öre motsvarade den kostnad, som ditills faktiskt utgått, ehuru den förut varit fördelad mellan afsändaren och mottagaren, under det den nu skulle drabba afsändaren ensam, till följd af brefbäringsafgiftens borttagande. Kongl. Maj:t ansåg det således icke vara lämpligt att då vidtaga en så stor förhöjning som poststyrelsen föreslagit, och Riksdagen gillade år 1882 denna Kongl. Maj:ts uppfattning och biföll den Kongl. propositionen. Den förste talaren var visserligen äfven då reservant och sökte göra gällande samma uppfattning, för hvilken han i dag uppträdte; och det kan från hans synpunkt vara konsekvent att han så gjort. Men å andra sidan hemställer jag, om det för Kammaren kan vara skäl att frångå den uppfattning, som Konung och Riksdag vid så nyligen företagen pröfning af frågan omfattat. Det är för öfrigt, om man tänker på saken närmare, ett alldeles egendomligt förhållande med dessa lokalbref: de stå onekligen i en helt annan ställning än vanliga bref. Under det vanliga bref äro sådana, som postverket fort-skaffar från en ort till en annan, äro lokalbref sådana, hvilkas kringbärande inom vissa orter postverket åtagit sig. Det är äfven att märka, såsom den siste talaren erinrade, att ehuru postbefordringen i allmänhet utgör ett regale för postverket, kan detta regale ej ega någon tillämpning i afseende å befordringen af bref inom en stad eller ort. På någon så beskaffad företrädesrätt har postverket här i landet mig veterligen icke gjort anspråk, och i det fallet är en hvar följaktligen alldeles oförhindrad att konkurrera med postverket. Detta är dock en sak, som eger en viss betydelse, ty sätter man lokalportot högt, blir det onekligen möjligt att genom enskild försorg åstadkomma en sådan befordran för billigare pris. Det är visserligen tydligt, att den, som afskickar blott ett eller annat lokalbref, icke kan hafva någon uträkning i att dertill använda särskildt bud i stället för postverket, äfven om lokalportot höjes enligt reser-

Ang. ändring i vissa för den inrikes posttrafiken gällande portosatser.

(Forts.)

Ang. ändring i
vissa för den
inrikes posttra-
fiken gällande
portosatser.

(Forts.)

vantens förslag, men den stora lokalkorrespondensen, den, som inbringar mest, är naturligtvis den, som bedrifves af affärsmän, industriidkare eller andra, som hafva synnerligen stor brevexling å den ort, der de äro bosatta, och om dessa personer vid spridning af en mängd meddelanden få betala ett drygt porto, blir det en vinst för dem att i stället med gående bud besörja kringbäring af sina bref. Det är således något att tänka på, att man genom att höja portot kan bringa det derhän, att postverket gör förlust i stället för vinst på detta slags försändelser.

Hvad angår den omständigheten, att man i ett annat fall gjort en förhöjning derigenom att portot å lösbref blifvit förhöjdt, ber jag först och främst få nämna, att det dock icke är alla hittills så kallade lösbref som komma att drabbas af denna förhöjning. En stor del af dem kommer nemligen att falla under den definition på lokalbref, Utskottet lemnar i 2:dra §. Om nemligen en person, som har egendom i närheten af en stad, har en väska på stadens postkontor, hvilken väska hans eget bud fortskaffar till postkontoret, så, om denna person skrifver bref till staden, belägges icke detta bref med mera än 5 öres brefporto eller alldeles samma porto som för ett lokalbref. Det är endast sådana lösbref, som icke fortskaffas med egna bud till närmaste stads postkontor, utan med landtbrefbärare eller postiljoner, som skola likställas med vanliga bref, och anledningen, hvarför man vidtagit den åtgärden, är den, att, om man icke skulle göra så, det blefve nästan omöjligt att uppdraga någon gräns mellan när brefven skola anses som vanliga bref eller som lösbref. Utskottet har med rätta anmärkt att praxis i detta fall hittills varit ganska vacklande, i det att man förfarit på olika sätt i olika landsdelar; men det är alldeles tydligt att, när man inslagit på systemet med likformigt postporto, bör, så snart befordran af ett bref sker genom postverkets försorg från en ort till en annan — afståndet må nu vara större eller mindre — detta likformiga postporto tillämpas. Detta är den naturliga grunden, hvarför lösbref böra behandlas såsom vanliga bref och ej kunna jemföras med lokalbref, för hvilka det utmärkande kännetecknet, såsom jag redan nämnt, är, att de icke af postverket befordras från en ort till en annan, utan att postverket besörjer deras kringbärande inom den ort, der både afsändare och mottagare finnas.

Jag har, som sagdt, velat fästa uppmärksamheten å dessa förhållanden och tror för min del, att det vore önskvärdt, om Kamraren icke biträdde förslaget att göra lokalbrefven likställda med vanliga bref, genom hvilken förhöjning man säkerligen icke skulle, af skäl, jag nyss antydt, bereda postverket den ökade inkomst af lokalbrefven, som väl skulle vara syftemålet med reservantens förslag.

Herr Bokström: Den reform, som här är ifrågakäst, finner jag visserligen synnerligen eftersträfvansvärd, men icke desto mindre anser jag, att man bör noga gifva akt på om den närvarande tid-

punkten är lämplig för dess genomförande. Vi hafva sett, att på samma gång postverkets utgiftsstat stigit med 200,000 kronor, ifrågasätter man en minskning i inkomsterna af 632,000 kronor. Det är visserligen sant att postverket nästa år anses hafva en samlad reservfond af 2 millioner kronor, men icke desto mindre vågar jag mot den ifrågasatta nedsättningen hysa några betänkligheter, som jag anhåller få underställa Kammarens ompröfning.

År 1880 väcktes af chefen för Englands post- och telegrafverk rättegång mot det i London sig utbredande telefonbolaget för intrång, som bolaget förmenats hafva gjort å post- och telegrafverkets gebiet. Som post- och telegrafverket i England är regale, förlorade bolaget rättegången, men icke desto mindre måste postverket gifva vika för den allmänna meningens påtryckning, hvaraf följde, att telefonbolaget nu täflar med staten på dess egen mark. Hvad i England inträffat, torde af precis samma anledningar kunna komma att inträffa äfven här. Att nu i en tidpunkt som denna, då mången anser att de enskilda telefoninrättningarna skola komma att tillfoga telegrafverket betydande förluster, som lämpligen skulle kunna genom postverkets öfverskott betäckas, finner jag icke lämpligt att postverkets inkomster genom portonedsättning nedskrufvas, med äfventyr att den nya uppfinningen kanske icke på lång tid kan tillgodogöras såsom den borde. Åtminstone borde man hafva någon tid att besinna sig härpå. Af denna anledning anhåller jag hos Herr Talmanen om ärendets återremitterande till Utskottet, på det att Utskottet må komma i tillfälle att taga den sak, jag nu påpekat, i öfvervägande. När ärendet sedan återkomme, vore också Kammaren talrikare samlad än den är i qväll och kunde då vara i tillfälle att taga hela saken under förnyad ompröfning.

Herr Lönegren: Herr Olof Jonsson nämnde nyss, att den uppgift jag i mitt förra anförande meddelade, eller att portot för lokalbref år 1882 höjdes från 3 öre till 6 öre, icke var riktigt tillförlitlig. Jag vill då i hans minne återkalla, dels att jag uttryckligen nämnde, att afgiften för lokalbref höjdes samtidigt med att hembäringsavgiften afskaffades, dels ock att denna afgift då borttogs icke blott för lokalbrefven, hvilkas antal för år jag ej kan uppgifva, men som antagligen endast uppgår till en obetydlighet, utan äfven för alla andra inrikes och utrikes bref, hvilka att döma efter en uppgift i den Kongl. propositionen uppgå till omkring 20,000,000 om året. Den uppgiften jag lemnat tror jag således att jag kan stå för.

Herr Bokströms yrkande om återremiss kan jag icke på de anförda skälen biträda, utan yrkar jag fortfarande bifall till Utskottets förslag.

Herr Ol. Jonsson: Endast några ord. Hvad jag egentligen ville anförda mot Chefens för Finansdepartementet yttrande var det, att, om det år 1882 icke syntes Riksdagen vara skäligt att höja

Ang. ändring i vissa för den inrikes posttrafiken gällande portosatser.
(Forts.)

Ang. ändring i vissa för den inrikes posttrafiken gällande portosatser. portot för lokalbref till 10 öre, emedan detta var ett enstaka fall, hafva de skäl, som då androgos härför, nu bortfallit, och nu kan man vinna just det mål man sökte, men det var icke fallet då, och det är derföre mera förklarligt att man nu kan vidhålla den åsigten.

(Forts.)

När åtskilliga talare här yttrat sina farhågor för postverkets finansiella ställning, om man nedsatte portot, måste jag bekänna, att det förefaller mig något egendomligt att man på samma gång är rädd för att höja portot, något som man på inga villkor kan befara skulle åstadkomma en brist. Är man således rädd för postverkets finanser, så är det icke konsekvent att på samma gång tveka att sätta upp lokalportot. Det är sant, att afgiften för lösbref icke kommer att helt och hållet försvinna, men jag påstår, att i sjelfva verket bruket deraf kommer att så godt som upphöra. Ty om någon skall skicka ett bud till staden med bref i en postväska, ligger det ju nära till hands att antaga, att han lika väl kan skicka det direkt till adressaten som låta lägga ned det på en postanstalt. Den enda fördelen blifver, att man sjelf eller genom bud kan aflemna ett bref på postanstalten och få det liggande der, tills det afhentas af adressaten. Det är allt som i praktiken blifver kvar af lösbref. Om herrarne skulle finna lämpligt att återremittera frågan, för att Utskottet må blifva i tillfälle att taga dessa och andra saker i förnyadt öfvervägande, skall jag icke hafva något deremot, men jag afstår icke derföre från mitt yrkande.

Herr Liss Ol. Larsson: Om jag icke skulle hafva annat val, än att rösta mellan Utskottets och reservantens förslag, skulle jag obetingadt rösta för det senare; men jag skall för min del icke rösta för någotdera, utan instämma med Herr Bokström i hans yrkande om återremiss. Jag har nemligen, när jag läste Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, som af mången blifvit mottagen med så stor tillfredsställelse, känt mig mycket tveksam. Jag såg, att det var fråga om att bereda en lindring af öfver 600,000 kronor, men en lindring, som jag bestämdt påstår icke kommer de verkligen behöfvande till godo. Ty de som skrifva de flesta brefven äro sådana, som hafva råd att betala den högre afgiften. Dessutom förefaller det mig betänkligt att fastställa en sådan stat, der utgifterna skulle öfverstiga de beräknade inkomsterna med 300,000 kronor. Visserligen finnes en fond samlad, som skulle för tillfället betäcka bristen, men jag anser det vara bäst att sköta postverket så, att årsinkomsten betäcker dess utgifter. Jag anser också att, när postverket har medel dertill, utan att behöfva öka brefportot, det vore mera välbetänkt att vidtaga en annan åtgärd, nemligen att förbättra postväsendet på landsbygden. Vi veta, att det finnes många kommuner, som ännu få låta sig nöja med post en gång i veckan. Det vore väl om äfven sådana kommuner kunde komma i åtnjutande af en större välsignelse från postverkets sida. Man klagar från städerna, att det skulle vara allt för betungande, om lokalbref komme

att betalas med 10 öre, oaktadt man der blott behöfver lägga ned dem i en breflåda för att få dem befordrade till hvem som helst, under det att man på landet har post endast en gång i veckan och bor kanske flera mil från postkontoret, dit man både får gå och lemna och hemta sina bref. Likväl talar man om att 10 öre för ett lokalbref är för mycket. Jag tror att det vore mera önskligt att få ökade postförbindelser än att kunna nedsätta portot, och man kan med skäl fråga, om icke postväsendet kunde mer utvecklas på landsbygden än nu är fallet. Med allt erkännande af det utmärkta sätt, på hvilket postverket blifvit skött under de senaste åren, och det välvilliga tillmötesgående, som från detta verk kommit allmänheten till godo, kan man dock icke neka till, att ännu mer återstår att göra. Mig synes icke välbetänkt att minska verkets inkomster så, att dess utmärkta styrelse kan blifva i saknad af medel för den fortgående utvecklingen af postväsendet. Ett annat skäl för frågans återremiss tror jag mig ega i den omständigheten, att vi hafva en fråga om en annan skattenedsättning, hvilken blifvit uppskjuten, och som jag anser att man först bör bifalla, emedan den nedsättningen kommer att träffa dem, som äro i större behof deraf än dem, som skulle träffas af den här är i fråga. Den summan är icke så stor, som skulle ifrågakomma för grundskatternas afskrifning med tio procent, och jag skulle gerna vilja se, huru vida man anser sig hafva råd att låta statsverket efterskänka *de* medlen, innan man gör en sådan eftergift som den här ifrågasatta, som jag verkligen skulle vara tveksam att vara med om, äfven om den förutnämnda bifölles. Jag skall således för min del förena mig med Herr Bokström i hans yrkande om återremiss af betänkandet.

Ang. ändring i vissa för den inrikes posttrafikens gällande portosatser.
(Forts.)

I detta anförande instämde Herr *J. Andersson* i Jönvik.

Herr Granlund: Det var med anledning af yrkandet om återremiss jag begärde ordet. Den talare, som framställde detta yrkande, yttrade, att vi borde hafva någon tid att besinna oss, innan vi fatta beslut i en så vigtig fråga som den föreliggande. Men jag hemställer, om vi icke redan länge nog besinnat oss i denna fråga. Redan år 1857 föreslog Generalpoststyrelsen att portot skulle nedsättas till 10 öre, och sedan hafva enskilda motionärer vid flera tillfällen, 1868, 1869, 1870 och 1874, framkommit med samma förslag. Generalpoststyrelsen har således under en längre tid beredt sig på en sådan nedsättning och gång efter annan inkommit till Riksdagen med begäran att få afsätta en del af inkomstmedlen till en besparingsfond. När dertill kommer, att postverkets finanser äro i det bästa skick, bör den nedsättning i portosatsen, som Kongl. Maj:t nu föreslagit, utan olägenhet kunna göras. Det är visserligen sant, att denna nedsättning icke kommer alla samhällsklasser lika till godo, men jag vill fråga: kan öfver hufvud taget någon skattelindring komma alla samhällsklasser lika till godo? Skulle till exempel en afskrifning af

Ang. ändring i vissa för den inrikes posttrafiken gällande portosatser. grundskatterna medföra lika fördel för alla samhällsklasser? Nej, en sådan skattelindring skulle endast vara till förmån för en samhällsklass. På samma sätt förhåller det sig i afseende på tullnedsättningar: den som konsumerar mest har den största fördelen deraf.

(Forts.)

Då nu statens och särskildt postverkets tillgångar medgifva den af Kongl. Maj:t föreslagna nedsättningen i portosatsen, och Generalpoststyrelsen gång efter annan hemställt, att en sådan nedsättning måtte göras, hoppas jag att Kammaren nu måtte bifalla Kongl. Maj:ts förslag. Jag är öfvertygad om, att ett sådant beslut skall väcka allmän tillfredsställelse i landet.

Herr Statsrådet Themptander: I trots af det intresse äfven jag kan hysa för grundskattefrågans lyckliga lösning, skall jag dock sorgfälligt söka värja mig för den uppfattningen, som betraktar hvarje annan fråga ur synpunkten af grundskattefrågan. Jag skall derföre nu hålla mig till den sak, som här föreligger.

Då jag förra gången hade ordet, hade jag ännu icke hört några principiella betänkligheter uttalas mot Kongl. Maj:ts förevarande proposition. Nu hafva sådana emellertid framkommit. Den förste af de talare, som yrkade återremiss, motiverade detta yrkande dermed, att vi ännu icke vore på det klara med telefonfrågan. Jag må bekänna, att jag har svårt att fatta, hvad den frågan har för samband med postportot. Jag kan möjligen förstå, att telefoners anläggande inom en stad kan inverka på lokalbrefskorrespondensen derstädes och att deri möjligen skulle ligga en maning att sätta lokalportot så lågt som möjligt, men fäster jag mig vid portofrågan i dess större omfattning, kan jag icke tänka mig, att telefonen, åtminstone på dess närvarande ståndpunkt, skall i någon nämnvärd mån komma att menligt inverka på postkorrespondensen.

Den siste talaren antydde riktigt, att den fråga, som nu föreligger, icke är något önskningsmål för stunden eller från gårdagen. Det är mer än ett fjerdedels sekel sedan regering och representation enades i att uttala den uppfattningen, att en nedsättning af postportot till 10 öre vore önskvärd. Fördelen af en sådan nedsättning är också så ögonskenlig, att jag knappt kan förstå, hur man kan motsätta sig densamma, så snart postverkets finansiella ställning medgifver en dylik förändring. Nu har man visserligen sagt, att det kunde vara tvifvelaktigt, huruvida postverkets finanser tillåta det, men jag ber att få hänvisa till den utredning, som lemnats från den myndighet, som vi väl dock måste erkänna vara mera kompetent än folk i allmänhet att bedöma postförhållandena och de företeelser, som med postkorrespondensen ega samband. Det har af denna myndighet, eller Poststyrelsen, som ju måste få anses var bäst förtrogen med saken, blifvit upplyst, att postverkets ställning för närvarande är sådan, att den mycket väl medgifver den föreslagna nedsättningen i portot. Detta verk, som är hänvisadt att, så att säga, lefva på sina egna tillgångar, måste vara i hög grad intresse-

radt af att icke någon åtgärd vidtages, som på något sätt kan verka *Ang. ändring i vissa för den inrikes posttrafiken gällande portosatser.* rubbade på verkets ekonomi, och jag tror därför, att man kan vara mycket lugn för att icke Poststyrelsen tillstyrker en sådan reform som denna, utan att postverket eger tillräcklig kraft att bära följderna deraf. Det är visserligen sant, att denna nedsättning beräknats gå till något för 600,000 kronor, men man finner tillika att, i trots af denna nedsättning, det tillskott, som postverket för nästa år skulle behöfva af sina besparade medel, icke skulle utgöra mer än ungefär 300,000 kronor, och med den tendens till stegring, som postverkets inkomster under senare år visat, är det ju tydligt att detta tillskott år från år kommer att minskas; och den reservfond, man har att anlita, är vid detta års slut beräknad att utgöra ej mindre än två millioner kronor och är följaktligen så stor, att den mer än väl förmår fylla de brister i postverkets tillgångar, som kunna uppstå under de första åren efter ifrågavarande reform, brister, hvilka för öfrigt i verkligheten säkerligen komma att blifva vida mindre, än hvar till på förhand uppgjorda beräkningar skatta dem.

Att i afseende å postväsendets utsträckning och förbättring mycket ännu återstår att göra, är jag den förste att medgifva, men hvarje år vidtagas ganska omfattande åtgärder i detta afseende, och den ärade talaren på dalabänken borde hafva en temligen färsk erfarenhet af poststyrelsens tillmötesgående emot de anspråk, som i detta fall från orterna framställas. Jag, som har att handlägga ärenden, som angå nya regleringar af postlinier af större betydelse, kan intyga, att ärenden af sådan beskaffenhet ganska ofta förekomma hos regeringen, och att man är särdeles angelägen att tillmötesgå alla skäligen önskingar från orterna på postkommunikationernas förbättring. Men det torde väl vara alldeles gifvet, att en angelägen och stor reform, som denna, icke bör uppskjutas till dess man hunnit åstadkomma mera utvecklade postförbindelser med landets aflägsnaste delar, der förhållandena sannerligen icke äro sådana, att de påkalla mera lifliga postförbindelser, ty detta vore detsamma som att uppskjuta den här ifrågavarande reformen till en synnerligen aflägsen framtid.

Emot en återremiss af frågan till Bevillnings-Utskottet kan jag för min del naturligtvis icke hafva något att erinra, ehuru jag bekänner, att jag ej förstår huru Bevillnings-Utskottet skall kunna åstadkomma någon mera tillfredsställande utredning i ämnet än den Utskottet redan lemnat, och ehuru jag icke rätt fattar möjligheten af att Utskottet skulle kunna i någon mån utreda de förhållanden, om hvilka några af de senare talarne ansett nödigt att före denna frågas afgörande erhålla en utredning.

Herr vice Talmannen Ifvarsson: Då postportots bringande i öfverensstämmelse med decimalsystemet samt nedsättning i afgiften för försändelser med posten naturligtvis är lika önskvärdt för affärsnämnen som nedsättning i skatter och onera är det i all-

Ang. ändring i mänhet, så lär, från dessa synpunkter sedt, någon anmärkning icke vissa för den skäligen kunna eller böra framställas emot det nu ifrågavarande för inrikes posttra- slaget. Men det är äfven en annan omständighet att vid denna fiken gällande frågas bedömande taga i öfvervägande, nemligen huruvida post- portosatser.

(Forts.)

väsendet ännu är så utveckladt på landsorten, att icke i detta afseende återstår mycket att göra. Och kan icke den erforderliga utvecklingen af postväsendet fortgå samtidigt dermed att postportot nedsättes, så är min öfvertygelse den, att det är bättre att underkasta sig det högre portot intill dess postverkets ställning blir sådan, att det tillstädjer så väl postväsendets utveckling som postportots nedsättande. Att dessförinnan vidtaga en nedsättning i postportot anser jag oklokt. Jag vet icke om Bevillnings-Utskottet tagit denna omständighet tillräckligt i öfvervägande. Har den det icke, så vore det skäl att så skedde, och jag förutsätter att den nuvarande Poststyrelsen är lika angelägen om postväsendets tidsenliga utveckling på landet som i städerna; men skulle det då inträffa att brist uppstode i postverkets kassa och man blefve nödsakad att anslå särskilda medel till postverkets förbättring på landet, så torde sådant ej komma att anses särdeles lämpligt, då postverket hade kunnat af egna besparade medel bestrida kostnaderna för en sådan förbättring. En utredning af förhållandena i detta hänseende anser jag för den skull nödvändig, innan vi fatta definitivt beslut i frågan, hvarför jag förenar mig med dem, som yrka förslaget återremitterande till Utskottet, på det denna fråga må så vidt möjligt är klargöras.

Herr Gumælius: Blott några ord med anledning af yrkandet på återremiss i en rigtning, som synes innebära en antydan om afslag.

Det är väl en sak, som vi alla känna och böra erkänna, att Poststyrelsen för hvar år sedan en lång tid tillbaka har ökat antalet postanstalter ganska betydligt samt i detta afseende tillmötesgått åtskilliga framställningar på ett sätt, som stundom torde öfverstigit framställarnes djerfvaste förhoppningar. Det finnes icke heller någon anledning antaga, att Poststyrelsen nu skall byta om system och visa sig mindre tillmötesgående än förut i detta hänseende.

Nu säger man visserligen, att den finansiella sidan icke är tillräckligt utredd. För min del tror jag dock att den blifvit fullkomligt utredd i Poststyrelsens framställningar till Kongl. Maj:t och senast i nu föreliggande proposition till Riksdagen, så att i detta fall icke torde finnas något öfrigt att önska. Men väl kan jag tänka mig att, om man icke förut satt sig in i dessa utredningar, en och annan af Kammarens medlemmar må hända icke nu, i dessa dagars brådska, hunnit blifva fullt förtrogen dermed. Men utredningarne finnas och reda till fullo hvad här är i fråga.

Då jag förra gången hade ordet, kunde jag icke föreställa mig att man skulle komma att tala mot lämpligheten af en nedsättning

af postportot till 10 öre, som nu hufvudsakligen är i fråga. Jag ber att få erinra om att denna portonedsättning, som vid många riksdagar framhållits såsom önskelig och af regeringen flere gånger lofvats snart skola föreslås, i sjelfva verket icke innebär att vi skulle få något utomordentligt lågt porto här inom Sverige, tvärtom kommer detta ändå att blifva högre än inom flertalet af de europeiska staterna. Och ser man på våra grannland, så är inom Danmark portot 8 öre; man har der icke ansett sig böra hålla portot högre, oaktadt Danmark också antagit decimalsystemet. I Norge är portot länge sedan satt till 10 öre, och detta ehuru landets ogynsamma naturförhållanden lägga svårigheter i vägen för kommunikationerna. Men då man i Norge under många år kunnat nöja sig med 10 öres porto, torde det icke vara för tidigt att äfven vi komma derhän, i synnerhet då vi nu sparar ihop en reservfond, just för att möta en i följd af en sådan nedsättning möjligen uppkommande brist, som jag dock ej mycket fruktar.

Det var ur en helt annan synpunkt jag nyss yrkade bifall till Utskottets förslag; nu hemställer jag äfven ur denna synpunkt om bifall till detsamma.

Herr S. M. Olsson: Äfven jag ber att på de skäl Bevillnings-Utskottet anført, och hvilka jag anser tillräckligt talande för den ifrågasatta portonedsättningen, få yrka bifall till Utskottets förslag.

Herr E. G. Boström: För min del kan jag icke förstå hvar-till en återremiss skulle tjena, då Bevillnings-Utskottet ändå icke torde kunna utreda, huruvida en ytterligare utvidgning af postförbindelserna i landsorten kan vara nödig. Detta lärer endast poststyrelsen sjelf kunna göra och naturligtvis har styrelsen, innan den framkommit med detta förslag, haft denna sak klar för sig. Jag kan således icke uppfatta yrkandet på återremiss annat än såsom ett yrkande på afslag; men då må jag säga, att det synes mig bättre att rösta antingen för rent afslag eller rent bifall än att yrka återremiss.

För min del anholder jag om bifall till Utskottets förslag.

Herr Statsrådet Themptander: Det har varit mig smärtsamt att erfara att Poststyrelsen, att döma af några talares yttranden, så litet kunnat motsvara landsbygdens anspråk på förbättrade postförbindelser. För att emellertid så långt jag nu kan, oförberedd som jag förut varit på dylika anmärkningar, taga Poststyrelsen i försvar, ber jag få hänvisa till hvad som rörande postverket förekommer i statsverkspropositionen, der det omtalas hurusom Poststyrelsen erinrat, att åtskilliga anslag å verkets omkostnadsstat lemnat besparingar, hvilket framför allt vore fallet med anslaget för postföringskostnader vid befordran å landsväg och inom postanstaltarnas områden samt till landtbrefbäring, hvilket anslag å 1884 års

Ang. ändring i vissa för den inrikes posttrafiken gällande portosatser.
(Forts.)

Ang. ändring i vissa för den inrikes posttrafiken gällande portosatser.
(Forts.)

stat funnes uppfördt med 800,000 kronor, men faktiskt under tiden 1 Juli 1882—30 Juni 1883 icke utgått med mer än 658,400 kronor. Följaktligen har derå uppkommit en besparing af icke mindre än 141,600 kronor. Ehuru vid sådant förhållande låg nära till hands att föreslå en nedsättning af detta anslag, har Poststyrelsen uttryckligen begärt anslaget bibehållande vid den förutvarande siffran, enär uppkommande öfverskott å detta anslag enligt styrelsens åsigt borde användas till ytterligare utvidgning af postförbindelserna, hvilket styrelsens förslag ock sedermera vunnit godkännande af både Kongl. Maj:t och Riksdagen. Poststyrelsen har således ådagalagt, att den alltjemt är betänkt på och intresserar sig för förbättringar i de inländska postförbindelserna, och detta på ett i ögonen ganska fallande sätt, ty det var ju i viss mån ett frestande tillfälle, som erbjöd sig, att nedsätta ett anslag, som visat sig lemna så betydligt öfverskott, hvarigenom Poststyrelsen åt staten i dess helhet kunnat gifva ett fördelaktigare utseende; men Poststyrelsen ville icke begagna sig af detta tillfälle, och skälet, hvilket jag redan anför, vittnar icke om bristande intresse för postförbindelsernas utveckling inom landet.

Herr Sven Andreasson: Jag vill icke att denna fråga skall blifva någon anledning till strid mellan lands- och stadsintressen, och då jag för min del anser att Poststyrelsen i afseende å postutvexlingen på landet gjort allt hvad man hitintills kunnat billigtvis begära, och jag åtminstone icke kunnat finna några giltiga skäl för en återremiss, som sannolikt icke skulle tjena till något annat än tidsutdrägt, och mig synes att Utskottet här framlagt ett förslag, som bör kunna antagas, så yrkar jag bifall till detsamma.

Herr Joh. Johansson i Bergsäng: Det är med anledning af det från åtskilliga håll uttalade missnöje öfver postväsendet på landsbygden, som jag begärt ordet. Om återremiss af Kammaren beslutas, så är det icke omöjligt, att Bevillnings-Utskottet kan hafva något vidare att taga reda på, ty om man ser efter i Utskottets betänkande, så förekommer der en uppgift, att hela antalet postanstalter i riket utgör 1,704, då deremot antalet landskommuner uppgår till omkring 2,400. Om jag icke misstager mig, så blir *hela* antalet kommuner omkring 2,500, om man nemligen inräknar äfven städerna, under det att postanstalternas antal är, såsom jag redan nämnt, endast 1,704. Som åtskilliga kommuner hafva flere postanstalter — jag tillhör sålunda en kommun, der icke mindre än tre dylika anstalter finnas — är naturligtvis följden, att öfver 700 kommuner äro beröfvade förmånen af att ega postanstalt och sannolikt äfven till större eller mindre del fördelen af en någorlunda regelbunden postföring. Om frågan nu skulle återremitteras, så kunde det ju vara skäl taga reda på, hvilka trakter i detta afseende äro mest tillbakasatta. Efter det en sådan utredning erhållits, kunde

må hända det rådande misstroendet eller rättare missnöjet öfver lands- *Ang. ändring i*
 bygdens postväsende häfvas. Om något så nyttigt skulle kunna åstad- *vissa för den*
 kommas genom en återremiss, så skall jag icke motsätta mig den- *inrikes posttra-*
 samma, men då jag betvivlar att den af Utskottet kan åstadkommas, *fiken gällande*
 så vill jag nu, likasom jag förut inom Utskottet gjort, tillstyrka *portosatser.*
 bifall till Utskottets förslag. (Forts.)

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Herr Talmannen framställde propositioner dels på bifall till Utskottets hemställan, dels på bifall till de särskilda af Herr Ol. Jonsson och af Herr Ekdahl framlagda ändringsförslag, dels ock på ärendets återförvisande till Utskottet; och fann Herr Talmannen propositionen på bifall till Utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad. Votering blef emellertid begärd, i följd hvaraf, och sedan till kontraposition antagits yrkandet på återremiss, nu uppsattes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemställt i Betänkandet N:o 4, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kammarén till Utskottet återförvisat ifrågavarande betänkande.

Omröstningen utföll med 69 Ja mot 53 Nej; och hade Kammarén alltså bifallit Utskottets hemställan.

§ 4.

Till bordläggning anmälades följande inkomna ärenden:

Banko-Utskottets Utlåtande N:o 10, i anledning af väckt motion om ändrade föreskrifter rörande fördelningen mellan fullmäktige i Riksbanken af vissa till bankens förvaltning hörande göromål; och samma Utskotts Memorial N:o 11, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Visby räkenskaper af åtskilliga fordringar.

§ 5.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr J. Eliasson	under 10 dagar fr. o. m. den 8 dennes,
» Ol. Jonsson	» 14 » » 5 »

Herr	<i>C. A. J. Wennérus</i>	under 10 dagar fr.	o. m.	den 6	dennes,
»	<i>F. G. Sandwall</i>	» 12	»	» 7	»
»	<i>E. von der Lancken</i>	» 14	»	» 5	»
»	<i>N. Östling</i>	» 12	»	» 7	»
»	<i>A. Svensson i Lösen</i>	» 12	»	» 7	»
»	<i>Carl Persson</i>	» 8	»	» 5	»
»	<i>A. Svarthing</i>	» 11	»	» 9	»
»	<i>Sv. Andreasson</i>	» 4	»	» 7	»
»	<i>F. G. Janson</i>	» 8	»	» 7	»
»	<i>C. A. Bokström</i>	» 12	»	» 5	»
»	<i>C. H. Lundström</i>	» 12	»	» 7	»
»	<i>A. Göransson</i>	» 10	»	» 9	»
»	<i>A. Andersson i Lund</i>	» 10	»	» 9	»
»	<i>E. G. Boström</i>	» 10	»	» 9	»
»	<i>S. Wieselgren</i>	» 12	»	» 7	»
och	» <i>L. Nilsson i Viby</i>	» 14	»	» 5	»

§ 6.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammarens ledamöter åtskildes kl. 10 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.